

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 12.50 Din
za inozemstvo 25.—

seobvezne

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Račun pri pošti, čekov.
Zavodu št. 11.842.

Mussolini piše Pašiču

ITALIJA ODKLANJA POSREDOVANJE IN ARBITRAŽO, VZTRAJA
PRI SVOJI ZAHTEVI. — RESEN POLOŽAJ.

Ljubljana, 12. septembra. Danes je prispel v Ljubljano «Vojni list», ki objavlja z ukazom od 30. avgusta vpokojitev dolge vrste slovenskih oficirjev, ki so stopili po prevratu kot bivši avstrijski častniki v našo narodno armado. Kakor smo poučeni, se je penzioniranje oficirjev v večjem obsegu izvršilo pod pretvezo, da je treba iz naše vojske izločiti nezanesljive elemente.

Previsoko cenimo pomen in vzvišenost naše narodne vojske, da ne bi zadostno uvaževali potrebo absolutne zanesljivosti in odličnosti njenega častniškega zbora. Smatrali smo za eno najvažnejših dolžnosti, da smo takoj po prevratu delovali na to, da se je ustanovila v Ljubljani posebna komisija, katere naloga je bila, gledati, da se ne utihotapijo v našo narodno vojsko oficirji, katerih preteklost in sposobnost v avstrijski vojski ni bila taka, da bi mogli brez nadaljnjega postati jugoslovanski častniki. Ker smo se zavestali, da je treba naši vojski le znatljaj oficirjev, smo stali na stališču, da se mora pri prevzemu postopati z vsjo rigoroznostjo in brezobzirnostjo.

Ljubljanska komisija je morala vsled intrig baš nezanesljivih in nenačelnih elementov kmalu prekiniti s svojim delom, mesto nje pa se je v ministrstvu vojne postavila nova taka prevzemna komisija. Od tedaj naprej smo morali opetovano opozoriti, da se pri prevzemu oficirjev ne postopa tako, da bi bili zadostno varovani državni ter nacionalni interesi naše vojske. V nešteti slučajih so se odklonili izvršiti kvalificirani slovenski oficirji, ki so poleg sposobnosti imeli v sreči tudi še dovolj narodne zavedenosti, v nešteti slučajih pa so bili sprejeti v našo narodno vojsko bivši avstrijski oficirji, ki so se z zavajanjem, s protekcijo, ali na kak drug način čez noč prelevili iz neprijateljev naše nacionalne misli v njene «prvobornike».

Vpokojitveni oficirjev, ki jo sedaj razglasa «Vojni list», je nadaljevanje dosedanjega nerazumljivega sistema vojnega ministrstva, po katerem so imeli prednost pred našimi nacionalnimi oficirji celo tujerodci, ki so služili Avstro-Ogrski ne le kot vojniki, marveč tudi kot navdušeni in slepi avstro-germanofili. A ne le to! Najnovejši vpokojitveni ukaz je kruta in nezasišna krivica za veliko večino prizadetih, ki je tem bolj najbrezobzirnejše obsoj potrebna, ker je med penzioniranci večje število strokovno odlično vsposobljenih mož, katere razven tega diči še v prav posebno veliki meri najčistejše nacionalno uverjenje in čustvovanje. Da vidi javnost, kaj radikalna vlada počne z zaslužnimi možmi, naj navedemo le slučaj vpokojitve enega najodličnejših slovenskih oficirjev gosp. Martina Colariča. Kateri naš vojak iz rajne Avstrije ne pozna tega rodoljuba, ki je neustrašeno, a spretno rešil kot avstrijski oficir, zavedajoč se že takrat svoje velike nacionalne dolžnosti, na stotine, če ne na tisoče slovenskih vojakov, ki bi jih sicer z gotovostjo uničil avstrijski vojni moloh? Kdo ne pozna Martina Colariča, našega prvega organizatorja narodne vojske, ki je ob prevratu vse svoje sile in zmogljivosti položil v to, da je napravil iz črede ubežnikov kader domače vojske ter da je pripomogel z organizacijo umika stotisočev avstrijskih vojakov v italijanske fronte, da je ostala naša zemlja neopustošena ter obvarovana pogibelji.

Ako bi major Colarič ne imel nobenih drugih zaslug, bi ga vlada ne smela upokojiti. K sreči zanj upokojitev ni istočasno tudi krivica, ki bi ga potisnila v socialno bedo, kakor je to dejstvo pri nešteti drugih.

Poznamo med upokojenci celo vrsto oženjenih oficirjev, ki so brez sredstev tako, da si niti civilne obleke kupiti ne morejo in ki so z upokojitvijo gladko vrženi na cesto. Znani so celo slučajji, da so bili nekateri sedanjih upokojencev zadnji teden avgusta z rodbino prestavljeni v oddaljene južne kraje, da so se morali v preselitve globoko zadolžiti, potem pa se jih je udarilo z upokojitvenim ukazom! Nekateri izmed upokojenih stojijo tik pred dovršitvijo polnih službenih let, brezobzirno se jih je spravilo ob sadove dolgotrajnega službovanja...

Z nacionalnega in državnega stališča so upokojitve sposobnih in narodnih oficirjev obžalovanja vredna pogreška, s političnega so neodpustljivi greh, z moralnega surovost, s socialnega pa brutalna krivica. Le režim, ki ne pozna ne vzvišenih državnih interesov in nima nobenega smisla za pravico in socialno pravičnost je sposoben takega dejanja. V tem oziru so radikali po duhu in de-

Beograd, 12. septembra. r. Vprašanje Reke prehaja v končno fazo. Pričakovano, da bo Poincaré s svojo intervencijo uspel, se dosedaj ni uresničilo. Iz Rima se tekom današnjega dne dosepele vesti, po katerih se takoj lahko sklepa, da prihaja italijanska vlada z reškim vprašanjem v sfero mednarodnih komplikacij. Tudi dosedaj optimistično razpoloženi člani vlade danes mnogo resnejše presoja položaj. Italija očividno vztraja pri svojem predlogu ter drži svojo javnost v prepričanju, da je rok 15. sept., ki ga je Italija zahtevala za sporazumno nadaljevanje dela paritetne komisije, v stvarni ultimatum, po katerega izteku bi sledila okupacija Reke. Arbitražo je Italija odklonila, ker ve, da bi pred arbitrom izgubila pravico do Reke. Italijanska propaganda trdi preko «Tempsa», da naša vlada sploh nima pravice zahtevati arbitražo, ki da je predvidena samo za spore glede meje...

Danes je Italija pokazala še eno svojo namero. Pašić je namreč dobil od Mussolinija pismo, v katerem ga Mussolini najprej pozdravlja v zelo prisrčnih besedah, potem pa razlaga težko notranjo situacijo v Italiji ter da ne more prevzeti odgovornosti pred italijanskim narodom za popuščanje glede Reke. Italijansko javno mišljenje pristaje le na ono rešitev reškega spora, ki jo je Italija dne 31. avgusta predlagala. Mussolini izraža nado, da bosta obe vladi mogli priti do sporazuma tudi brez posredovanja tretjih oseb. S tem je intervencija g. Poincaréja odklonjena. Vlada še ni razpravljala o Mussolinijevem pismu, pač pa je Pašić že poročal kralju. Ako smatra Italija za «zadovoljujoč» sporazum samo to kar je sedaj predlagala, potem ni izklju-

čeno, da nastanejo mednarodne komplikacije. Jugoslavija je že večkrat naglašala, da dostojanstvo države in naroda ne more dopustiti, da se izlaga podpisana pogodba. Določbe rapalske pogodbe za ustvaritev neodvisne reške države so preveč jasne, da bi smela Italija okupirati ali anektirati Reko. Ravno tako jasna so naša suverena prava na Baroš in Delto. S Poincaréjevim posredovanjem ni računati. O nadaljnjih korakih se bo vlada posvetovala na jutrišnji seji.

Zeneva, 12. septembra. r. S strani naše delegacije se deluje na to, da se javnost uveri o pravičnem stališču naše kraljevine v reškem vprašanju. Naš drugi delegat v Zvezi narodov g. Laza Marković je zastopnikom tiska razložil stališče naše kraljevine. Vsi pariški listi so ta pojasnila objavili. Dopsnik «Petit Parisien» poroča svojemu listu, da se bližamo težki krizi. Mussolini je uverjen, da bi napad na Reko imel vse pogoje za uspeh in da ni nemogoče, da bo na tej strani iskal nadomestilo za Krf, katerega ne more obdržati. Dopsnik dalje navaja, da so krogi jugoslovanske delegacije v Zvezi narodov vsemu še dokaj optimistični. Možnost direktnega sporazuma še ni izključena. Beograjska vlada se bo obrnila na Zvezo narodov, ako bi italijanska vlada zavzela preteče stališče, in bo zahtevala registriranje rapalske pogodbe po členu XVIII. pakta o Zvezi narodov. «L'Oeuvre» objavlja intervju z osebnostjo, ki je blizu našim krogom v Parizu in ki je izjavila, da Italija ne sme pozabiti, da Zveza narodov garantira za izvršitev podpisanih pogodb. Mussolini sam je ratificiral rapalsko pogodbo.

Mussolini v ministr. svetu

IZJAVE O KRFU IN O REKI.

Rim, 12. septembra. j. V ministrskem svetu je podal Mussolini obširno poročilo o poteku grško-italijanskega konflikta. Izrazil je nado, da bo stavljeno to vprašanje skoraj z dnevnega reda, ker je poslaniška konferenca upoštevala skoro vse zahteve Italije pri reševanju spora. Čim bo Grška izvršila pogoje, stavljeni ji v notni poslaniški konferenci, bo Italija evakuirala Krf. Glede spora radi Reke je izjavil Mussolini, da je dal Jugoslaviji rok do 15. t. m., da zavzame svoje stališče, to pa zato, ker se nahaja Reka v zelo težavnem finančnem položaju. Jugoslavija dosedaj še ni dala nobenega odgovora. Izrazil je nado, da Jugoslavija ne bo s svojo okoskrbnostjo preprečila sporazuma. Tudi ruhrsko vprašanje se premotriva pazno iz stališča italijanskih interesov. Vlada je poročilo z odobravanjem vzela na znanje.

Berlin, 12. septembra. s. «Deutsche Allgemeine Zeitung» poroča iz Londona: Položaj na Balkanu povzroča v Angliji naraščajoče razburjenje. Izraža se bojazen, da ima italijanski ministrski predsednik Mussolini namen, izzvati s pomočjo Bolgarje v Makedoniji nemire in tako zaposliti Jugoslavijo, da bi imel potem v reškem vprašanju popolnoma proste roke. Baje je bil že izkrcan italijanski vojni material v Varni. Posebno vznemirjenje povzroča v angleških krogih mrzlično vojaško delovanje Italijanov na Krfu, kjer grade utrdbe in pripravljajo brodovno bazo. Ker pa to postopanje proti Grški nima nobenega smisla, se domneva, da je imel Mussolini že pred zasedbo otoka Krfa gotovo vojaško nameno proti Jugoslaviji, vsled česar je izpraznil Krf skrajno nujna in položaj opasen.

Zveza narodov in Krf

Zeneva, 12. septembra. s. Na današnji plenarni seji Zveze narodov je bila končana razprava o Avstriji. Nato je podal japonski delegat Ishi izjavo o italijansko-grškem konfliktu in izrazil nado, da bo konflikt ugodno rešen, vsled česar naj se člani za sedaj odpovedo razpravi, kar je bilo tudi sprejeto. Vendar pa se je naglašalo, naj pride grško-italijanski konflikt pred odločitvijo zasedanja Zveze narodov v svrhu ureditve na dnevni red.

Pariz, 12. septembra. r. Za danes dopolne določena seja konference ambasadorjev se ni vršila, ker italijanski ambasador ni dobil zahtevanih instrukcij iz Rima. Konferenca se ima vršiti jutri dopoldne. «Journal des Debats» naglašuje v uvodnem članku potrebo hitre odločitve roka za evakuacijo Krfa, ker bi v drugem slučaju gotovo prišlo do viharja v Zvezi narodov. Oficijelna «Česko-Slovenska Republika» v razpravi o grško-italijanskem sporu smatra kot sigurno, da bo svet Zveze narodov izjavil svojo kompetenco v krškem vprašanju. V najslab-

šem slučaju bi se Zveza narodov obrnila na mirovno sodišče v Haagu, da ono odloči o kompetenci. Odgovor tudi s tega mesta ne more biti dvomljiv.

Pariz, 12. septembra. s. Mussolinijeva nota glede vprašanja umaknitve italijanskih čet z otoka Krfa je prispela danes v roke tukajšnjemu italijanskemu veleposlaniku Avezzanu.

Berlin, 11. septembra. r. Londonska «Central News» poroča iz Aten, da je udarila strela v trdnjavo na Krfu in zgorela tam izobesena italijanska zastava.

Rim, 12. septembra. l. Izvršitev satisfakcije s strani Grške pred zavezniškimi brodovjem je odročena za sredo 19. t. m.

Rim, 12. septembra. r. Albanska vlada je odgovorila na grški ultimatum glede izročitve morilcev italijanske voje komisije, da so morilci Grki in ako jih grška vlada ne aretirajo, bodo Arnavti prestopili mejo ter jih sami aretirali, ker so v Albaniji dobro znani.

London, 12. septembra. s. «Times» poroča iz Rima: Ako bi se preiskava s strani Grške preveč zavlačevala in ne odkrili pravi zločinci, potem bi se postavila italijanska vlada na stališče, da primanjkuje grški vladi dobre volje in bo zato stavila še nove zahteve glede zasedbenih stroškov.

Skupen nastop avstrijskih Slovanov

Dunaj, 22. septembra. j. Burgenlandski Hrvati so sklenili, da nastopijo pri prihodnjih volitvah samostojno. Vodstvo agitacije je prevzel urednik «Hrvatskih Novin», Haral. Vrh tega nameravajo Hrvati stopiti v pogajanja s koroškimi Slovenci, da se doseže enoten nastop Jugoslovancev pri volitvah.

Nove fakse in pristojbine

RAZPRAVA V FINANČNEM ODBORU. — MINISTER PRIZNAVA PO-
GREŠNOST SVOJE DAVČNE POLITIKE.

(Glej tudi prilogo.)

Beograd, 12. septembra. p. Finančni odbor je nadaljeval specialno debato o pristojbinskem zakonu. Posl. Kape-tanović (musl.) in Zebot (kler.) sta stavila razne spremembe predloge. Nato je govoril demokrat Savić o finančni politiki vlade ter opozarjal, da je finančni minister demoraliziral svojo obljubo, da se bo lotil reforme posrednih davkov, danes minister povečava draginjo ter škoduje dinarju. Treba je nehati s politiko posrednih davkov, ako hočemo, da se dinar dvigne. Govornik je poudaril, da je takoj treba uvesti zlato valuto in da se mora davek regulirati po imovinskem stanju. Ako se zlata valuta ne uvede sedaj, bo to pozneje mnogo težje. Država kot največji uvoznik sama svoj dinar najbolj pobja. Posl. Savić je končno stavil celo vrsto predlogov za znižanje taks. Radikalec Andrić je pripombe opozicije proglasil za objektivne.

Za njim se je branil finančni minister dr. Stojadinović proti argumentom opozicije. Priznava, da je pogrešno poviševati posredne davke, toda njemu ne preostaja nič drugega. Povečanje taks je potrebno radi padca valute, v tem obremenjevanju bo žel

tako dolgo, dokler ne pride na višino zlata valute. Kar se dinarja tiče, smatra minister, da se stalno popravlja in da ne bo več padal. Končno je priznal nekatere pritožbe opozicije kot upravičene ter je pristal na znižanje raznih tarifnih postavk. Tudi je pripravljen, odreči se 2 % taks na najemniške pogodbe. Tudi ostanejo vloge privatnikov pri denarnih zavodih prosta taks in posebnih davkov. Končno je finančni minister izjavil, da bo meseca oktobra predložil nov zakon o neposrednih davkih, ki se mora sprejeti do konca tega leta, ker bo sicer primoran podaljšati dosedanje izredne davčne doklade.

Beograd, 12. septembra. p. Te dni bi imeli začeti z delom zakonodajni odbor, pred katerim se nahajajo zelo važni zakonski predlogi. Radikalec pa odlagajo seje, ker vlada nima večine. Vlada hoče popreje urediti vprašanje svoje omanje večine, ker bi sicer padla še pred početkom plenarnega zasedanja parlamenta.

Beograd, 12. septembra. r. Danes je preko ministra Janjčica zahteval dr. Korošec sestanek s Pašičem, ki pa je odgovoril, da se želi najprej informirati o položaju v svojem klubu.

Nemčija v prepadu

BREZUPEN POLOŽAJ. — PREKINJENJE POGAJANJ S FRANCIO?

Berlin, 12. septembra. j. Državni kancelar dr. Stresenman je danes v prisotnosti vseh članov kabineta in voditeljev strank, izjavil novinarjem da vsi poskusi za uvedbo zlata valute ne morejo več prineesti rešitve. Pred rešitvijo zunanje-političnega položaja in osvoboditvijo Poruhrja na sanaciji ni niti misliti. Vlada se zato neumorno trudi, da spravi ruhrsko vprašanje s sveta. Suvereniteto tega važnega industrijskega centra pa treba predvsem varovati. G. Poincaré ne veruje našim besedam in pravi, da ima rajši one garancije, ki jih drži v roki, kot pa one na papirju. Ponudil sem mu zelo dobre garancije z zasebno imovino, in bi na ta način Francija predvsem dosegla takojšnje večje odplačilo. Državni kancelar je na kraju svojega govora izrazil nado da bo Francija uvidela ugodnost ponudene garancije in vpoštevala popustljivost Nemčije, ki sploh še ne ve, če ji bo mogoče prenesti tolika bremena.

Berlin, 12. septembra. s. Padanje marke se neprestano nadaljuje. Uradni kurz dolarja znaša danes 96 milijonov, toda po polodne se je prodal dolar v prostem prometu že po 125 milijonov mark. Brezposelnost zavzema vedno večje dimenzije.

Je. Samo v Berlinu je popolnoma brez posla 110.000 ljudi, za prihodnje dni pa je pričakovati zopet velike odpuste delavcev od cestnih železnice in industrija-lev. V širokih masah vlada nepopisna beda. Cene živil naraščajo deloma nad svetovno pariteto.

Berlin, 12. septembra. s. Tukajšnji listi izjavljajo, da so se v zadnjem trenutku pojavile zopet nove težave v pogajanjih med Francijo in Nemčijo, radi katerih so bili obojestranski stiki zopet prekinjeni. Nemška vlada je bila baje pripravljena za dalekosežne koncesije, toda Poincaré zahteva popolno kapitulacijo Nemčije. Pogajanj so se udeležili državni kancelar, finančni in narodno-gospodarski minister, od francoske strani pa, če prav ne po naročilu Poincaréja, vendar pa z njegovo vednostjo, člani francoskega poslanstva, večkrat tudi poslanik sam. Razpravljalo se je tudi o načrtu, da naj vsa nemška podjetja izdajo za 30 odst. svojega kapitala novih akcij, ki bi se izročile reparacijski komisiji, zavzemniki pa naj bi sestavili nov odbor z nalogo, da najame mednarodno posojilo, ki bi bilo zajamčeno z imenovanimi akcijami.

OBOROŽEVANJE NASE ARMADH

Beograd, 12. septembra. p. Danes dopolne je ministrski predsednik Pašić sprejel vojnega ministra generala Pešića ter z njim dalje časa konferiral radi uporabe posojila za oboroževanje, koje dobimo od Francije v znesku 300 milijonov frankov.

NA RUŠEVINAH TOKIA.

London, 12. septembra. l. Po uradnih poročilih je od japonskega glavnega mesta Tokia 71 odst. hiš porušenih in 67 odst. prebivalstva je poginilo.

TEŽKI INCIDENTI V BARCELONI.

Pariz, 12. septembra. l. Katalonska separatistična organizacija je večeraj sklicala v Barceloni veliko separatistično zborovanje, ki ga je policija razgnala. Prišlo je do krvavih spopadov, pri katerih je bilo 20 težko ranjenih.

ZAROKA LAŠKEGA PRESTOLONASLEDNIKA.

Rim, 12. septembra. l. Listi napovedujejo zaroko prestolonaslednika Umberta z belgijsko princezino Marijo.

NEMIRI V DRAZDANIH.

Dresden, 11. septembra. j. Danes je prišlo tu do krvavih spopadov med brezposelnimi in policijo. Brezposelni so skušali vdreti na magistrat in ker niso uspeli, so napadli policijo, ki je nato rabila orožje. Mnogo je mrtvih in ranjenih. Nemiri še trajajo.

ODGODITEV MADŽARSKE ZBORNICE.

Budimpešta, 12. septembra. j. Zbornica je bila danes nepričakovano odgoda za mesec dni, kar se smatra kot Bethlenov afront proti desničarskim radikalom. Ministrski predsednik

grof Bethlen je prisiljen nastopiti proti desničarskim radikalom, ako hoče doseči pri Mali antanti kake uspehe.

Budimpešta, 12. septembra. j. Danes so bile izpuščene iz preiskovalnega zapora vse osebe, ki so bile zapletene v zaroto proti sedanjemu režimu.

Inozemske borze

12. septembra:

CURIH: Beograd 6, Berlin 0.00000, Holandska 219.5, Newyork 559, London 25.46, Pariz 32.45, Milan 24.75, Praga 16.70, Budimpešta 0.03, Bukarešta 2.55, Sofija 5.40, Varšava 0.0023, Dunaj 0.0785, avstr. zigosano 0.079.

TRST: Beograd 24.30 do 24.50, Dunaj 0.0325 do 0.0335, carinski franki 80.25 do 89.75.

DUNAJ, devize: Beograd 773—777, Berlin 0.0575—0.0577, Budimpešta 8.75 — 3.85, Bukarešta 317 — 319, London 322.500—323.500, Milan 3140—3146, Newyork 70.935—71.185, Pariz 4117—4133, Praga 2123—2133, Sofija 688—692, Varšava 0.25—0.23, Curih 12.675—12.725; valute: dolar 70.560—70.960, levi 633 — 674, nemško marke 0.055—0.065, funti 320.700—322.300, franki 4070—4100, lire 3090—3110, dinar 764—770, poljsko marke 0.24—0.26, leji 306—310, češke krons 2105—2121.

PRAGA: Dunaj 4.58, Berlin 0.05, Rim 150.25, Curih 606.25, Budimpešta 17.53, Pariz 106.25, London 133.25, Newyork 33.80, Beograd 38.80.

BERLIN: Dunaj 1356.60, Milan 4.900.206, Praga 2.802.750, Pariz 5.605.950, London 498.900.000, Newyork 93.760.000, Curih 17.316.000, Beograd 1.087.400.

New-York: London 454.02, Pariz 577.5 Berlin 0.00008, Milan 498.5, Curih 17.889, Praga 300, Dunaj 0.145, Budimpešta 0.555, Bukarešta 47.5, Beograd 107.

Posledice valutne katastrofe na Nemškem

O vrednosti papirnatih marke se komaj še more govoriti, kljub temu njena katastrofa še ni zaključena. Dnevna izguba markine vrednosti za 50 odst. je že nekaj navadnega. Sicer se kak dan padanje marke zaustavi, da zato potem naslednje dni izbruhne zopet s podvojen silo. Na stabilizacijo papirnatih marke ne misli nihče več, ker je to sploh nemogoče pri sedanjih gigantskih inflacijah, katere pri današnjih razmerah v Nemčiji sploh ni mogoče zavirati.

Sovjetizacija marke je popolna in zato se bo njena usoda, kakor je podoba, razvijala podobno kot usoda sovjetskega rublja. Sovjetske oblasti so uvideli, da za sanacijo papirnatih rublja absolutno ni izglede in zato se je ustanovila v Rusiji nova zlata valuta (červonec) poleg papirnatih. Da bi prehod iz papirnatih v zlato valuto lažji, se nova zlata valuta še ni proglasila za zakonito, dasi ves ruski poslovni svet računa le v červoncih. Po zadnjih vestih iz Berlina je tudi že v Nemčiji vprašanje nove zlate valute končno rešeno in se bo osnovala nova emisijska banka, ki bo dajala bankovce na zlati podlogi.

Gospodarske posledice, ki so nastale iz katastrofe nemške valute, se morejo komaj preceniti v vsem svojem ogromnem obsegu. Po papirnatih markah se danes ne more več računati, zato se vse nemško poslovno življenje vrši na temelju zlate marke. Vsa industrija in trgovina brez izjeme računata le v zlatih markah. Novi ogromni davki in veliko pomanjkanje premoga zaradi zasedbe Porublja so poostri položaj tako, da so cene nemškemu blagu povprečno visoko nad svetovnimi cenami. To bo imelo za posledico zastop izvoza, kar se sicer že itak opaja. Temu ne more od pomoči niti vedno nov porast deviz, ker poleg gori omenjenih činiteljev tudi zaradi popolnega nezaupanja državljanov v lastno valuto naraščajo blagovne cene v hitrejšem tempu, nego pada vrednost marke.

Vihu vedno slabših izglede zunanje trgovine pa postaja pri teh valutnih razmerah tudi domači konzument vedno manj zmogel nakupovanja. Široki sloji prebivalstva so kot kupci že davno v ozadju. Iz valutne nesreče vlečejo kolidolno dobiček le še spretni industrijanci, trgovci in devizni spekulanti, ki so še edini v polni meri zmogeli nakupovanja. Toda pri tej valutni anarhiji in stalnem rapidnem propadanju marke bo tudi teh dobičkarjev vedno manj.

Zastoj v industriji je zaradi tega vedno večji. Obrati se omejujejo, osebe se odpušča in število brezposelnih je vedno večje. V današnjih razmerah je treba premišljeno in vendar hitro dejati. Osnovanje nove zlate valute bo gotovo prineslo nekoliko olajšanja v sedanjih obupnih položajih.

Protestna skupščina ljublj. akademikov

Včeraj ob 4. popoldne se je vršila v univerzitetni zbornici protestna skupščina ljubljanskih akademikov proti nameravani uvedbi visokih študijskih taks. Zborevanje je otvoril predsednik Centralnega tajništva g. Adolf Schaner, ki je v kratkih besedah označil pomen protestne skupščine. Medicelec Jožef Kregar je nato obširno poročal o osnutku zakona o taksah, ki zahteva za razne šolske dokumente in izpričevanja na univerzah naravnost ogromne takse. Tako se n. pr. zahteva za izstavo frekventacijskega izpričevala 20 Din, za duplikat indeksa 50 Din, za kolokvialsko izpričevalo 30 Din, za absolutorij 100 Din, za prijavo k diplomskim izpitom za vsak predmet 50 Din, za prijavo k doktorskim izpitom 500 Din in za ponavljanje doktorskega izpita 1000 Din. Radi teh visokih taks bi bil študij zlasti revnejšim dijakom skoraj povsem onemogočen.

Skupščina je soglasno sprejela sledečo resolucijo: »Študenti univerze kraljevine SHS v Ljubljani, zbrani na svoji skupščini dne 12. t. m., odločno protestirajo proti nameravani uvedbi visokih študijskih taks, sklicujoč se na člen 16. vidovdanske ustave, glasom katerega se daje državni pouk brez vpisnine, šolnine in drugih pristojbin. Tudi bi nezakonitost tega predloga z njegovimi težkimi posledicami premmnogim onemogočilo spričo že itak težkih razmer redno polaganje izpitov. Obračamo se na kraljevo vladu in narodno predstavništvo s prošnjo, da pri zakonitvi predloga o taksah upoštevajo predloge prizadetega dijaštva.

Imenovanja in vpoko- žitev v vojaški službi

Imenovani so za rezervne sanitetno poročniki: dr. Vinko Zalokar, dr. Dragomir Vidmar, dr. Pavel Pance in za rez. apotek, kapetana I. kl. Rudolf Ramor. Pri mornarici so vpokojeni sledeči Slovenci: man. tehn. majorji: Viktor Petrič, Vinko Leskovec, Leonard Lovrič, Ivan Skrobe, poročnik vojnega broda II. kl. Janko Debelak in mon. tehn. podporočnik Zvonimir Pož.

Pri armadi so vpokojeni: generalštabni polkovnik Evgen Pušić, pešadijski polkovnik Vlado Urošinec, Ivan Račica, Janez Dereani in konj. polkovnik Jovan Drobnjak; nadalje pešadijski podpolkovniki Avgust Škehar, Iv. Dragičević, Avgust Mrzljak in artill.

podpolkovnik Fran Loh; pešadijski majorji: Josip Skuli, Martin Colarič, Franjo Topolšek in Avgust Kolšek in sanitetni major dr. Viktor Slaninik; nadalje administrativna majorja Dragotin Luteršek in Venceslav Juza, int. majorji: Josip Ušeničnik, Teodor Dražek, Ivan Baekar, Fran Robek in Iv. Papis; art. tehn. major Ferdinand Vidmar; art. kapetan I. kl. Teodor Drenig in adm. kapetan I. kl. Makso Kováč, Anton Loh, Fran Srabotnik, Pavel Černe, Andrej Kopinski in Radoslav Maretič, Josip Svetelšek, Fran Kos, Franc Drolenik, Franc Horvat, Ivan Potočnik, Matej Arnež, Josip Karba, Julij Straka in Josip Kovačič, art. kap. II. kl. Boris Modic in adm. kap. II. kl. int. stroke Anton Sedlar, peš. poročnik Franc Cunder in admin. poročniki: Evgen Rak, Dragotin Rosman, Milan Globočnik, Josip Sturm, Josip Raguž in podpor. Ivan Kolar in Anton Lakner. Vpokojenih je tudi večje število Hrvatov in Srbov.

Politične beležke

— Vprašanje politične odgovornosti v Sloveniji. Klerikalci, ki so skrivni kuluka, skrivni novih krivičnih davkov, skrivni persekucij uradništva ter vseh nestetih grehov radikalnega, po njihovi milosti vzdrževanega režima, se v svojih listih na moč trudijo, kako bi pri volitvah zapeljano volilcem natresli v oči novega peska ter se otresli odgovornosti za vse to gorje, ki je nastalo v Sloveniji po njihovi »silajni zmagi«. Opetovano smo že opozarjali, da je zagrebški Markov protokol izvor zavojene klerikalne politike. Treba je pa vzeti v roke še nekaj števil »Slovenca«, da se vidi kako so takoj po volitvah zmagovalcu klerikalci sami reklamirali zase vso politično odgovornost. 21. marca je pisal »Slovenec« pod naslovom »Po silajni zmagi med drugim tudi tole: »Volitve v narodno skupščino 18. t. m. so ustvarile popolnoma jasno situacijo... Nihče se ne more več v Beogradu sklicevati na to, da so v Sloveniji politični nazori ljudstva deljeni... S svojimi 21 poslanci od 26 bo SLS v parlamentu upravičeno edina prava zastopnica slovenskega ljudstva. Ne samo kmetске mase in večina delavstva, tudi velik del inteligence v Sloveniji je oddal 18. marca svoje glasove Slovenski ljudski stranki. S plačanci, prodanci in izdajavci, najetimi od centralizma smo pomedli... Veliko porčilo nesramnosti mora imeti oni, ki se po teh »Slovenčevih« besedah danes še drzne napisati, da SLS ne nosi prav vse odgovornosti za divjanje režima v Sloveniji. Klerikalci se pač zavedajo, da so svoje volilce ogoljufali in oeciganili. Ljudstvo so pustili na cedilu in le za duhovščino in za svoje klerikalno bojne načrte so v svoji tihi kompaniji, ki jo imajo z radikali, dobili nekaj koncesij. Slovensko ljudstvo pa je od klerikalcev prodano ter izročeno radikalnemu režimu v pogubo.

— Kaj država, kaj Slovenija, samo Rim jim je pred očmi! Kdor hoče prav razumeti kako je mogoče da 21 klerikalcev podpira v državi samoradikalni režim ter dopušča, da se izmizgavajo ter brezsrčno preganjajo ljudje tudi v Sloveniji, se mora zavedati, da je klerikalec pred vsem Rimovec. Rim, odnosno papež je njemu vse, drugo je le sredstvo za povzdigo njegove moči. Ko je bil katoliški šoh v Ljubljani, je škof, ki je vrhovni poglavar SLS, kadil z največjo kadilnico le nunciju Pellegriinettiju. Pozdravljal ga je v latinskem jeziku, ker je očitno to tako želja Rima. Katoliški šoh je najprej pozdravil rimskega papeža in šele potem našega narodnega kralja, čedni je bil kralj na shodu navzoč. Slovenski klerikalci pri tem tudi niti najmanj ni oviralo, da je sedanjí rimski papež pregнал iz Trsta škofa Karlina ter tamkaj postavil za škofa moža, ki na vso moč pospešuje med duhovščino v Primorju fašistovstvo ter izroča naše ljudstvo nečloveškemu trpljenju. Vsa klerikalna politika zasleduje edini cilj: povečanje prosvetne moči duhovskega stanu. Temu cilju je posvečeno vse drugo, zlasti pa ljudstvo, narod in država. Kadar ima klerikalizem politično moč v rokah, jo porablja v glavnem le za doseg svojih ultramontanskih namenov.

— Angleži o Radiću. Iz Londona poročajo: Dne 9. t. m. je priredil Radić politično konferenco, na kateri so bili političarji in žurnalisti. Med drugimi je govoril tudi Seton Watson, ki je polemiziral z Radićem ter mu dokazoval, da se irski slučaj ne more primerjati s hrvatskim. Grško vprašanje se isto tako ne rešava s pomočjo in intervencijo inozemstva; zato je Radić zelo pogrešil, ko je prenesel akcijo preko meja svoje domovine. Konservativni poslanec Chamberlain je spoređil Hrvatsko z Madžarsko ter razložil, zakaj je našel Bethlen v finančnih in političnih krogih Londona precejšnjo pomoč. Angleški interesi so v madžarskem vprašanju angažirani, a Madžarska je neodvisna država, kar Hrvatska ni. Anglija ne želi netiti in podpirati revolucije v tujih zemljah. Čeravno izvestni Angleži s simpatijo branijo Radićev akcijo, ne sme Radić nikdar računati na kako posredovanje Anglije, ki smatra, da je hrvatsko vprašanje notranja zadeva kraljevine SHS. Anglija svojih balkanskih interesov ne bo žrtvovala Radićevi volji. Konferenca je končala s popolnim neuspehom Radića, ki namerava, kakor sam pravi, v kratkem odpotovati v Ameriko, da tam nadaljuje akcijo, a

Po svetu

— Mussolinijev flasko z latinsko Unijo. Angleško javno mišljenje, ki je zavzelo odločno stališče proti italijanskemu imperijalizmu na Balkanu, se sedaj živo bavi z načrtom Mussolinija, ki hoče zediniti Italijo, Francijo, Španjo in Južno Ameriko v latinsko Unijo in tako stvoriti blok proti Angliji. Mussolini je že stavil tozadevna vprašanja preko italijanskih poslancev v glavnih mestih gori navedenih držav. Angleškim novinarjem pa je ta korak tudi že najavil, da bi zastrašil Anglijo ter jo pripravil k popustljivosti. Uspeha ni imel nikjer. Nekateri države so odklonile Mussolinijev predlog iz političnih, drugi iz ekonomskih razlogov. Francija je še posebej naglasila, da se zaradi zveze z Italijo ne more sporeči z Malo antanto, a katero stoji v ozkem prijateljstvu. Poslednjo odločitev pa je prinesla Brazilija s tem, da je izjavila, da ostane v Društvu narodov, če tudi Italija izstopi, ter je demantirala vaa nasprotna poročila.

— Statistika japonskega potresa. Japonske oblasti so sestavile statistiko potresa in dognale sledeče: Požar v Tokiu je uničil 71 odstotkov hiš. Potresni nesreči je zapadlo 37 odstotkov celokupnega japonskega prebivalstva. V Jokohami je potres na zgradbah napravil še mnogo več škode nego v Tokiu; 90 odstotkov tamošnjih hiš je popolnoma porušeni.

Prosveta

Ljubljanska opera. Tretji nastop g. tenorista dr. M. Nastasa kot gosta v »Tosca« je bil, žal, zaradi čutne prelahjenosti in menda tudi utrujenosti manj srečen, nego v »Rigolettu«. Gost je razvil svoj silajni material in pokazal svojo pevsko umetnost šele v poslednjem dejanju, ki je bilo sploh najboljšo. Zato je bil aplavz po prvih dveh dejanjih medlejši, nego navadno, tem gorkejši pa po tretjem. Izvratna v potju in igri je bila zopet gđ. Zikova. Vrnila se je s polnično spočita in cvetoča, njen glas zveni jedro in mogočno, njena igra pa se je razvila krasno, da se ji posreduje lirski prizori enako dojmivo kakor dramatični. Dosegla je zopet popoln uspeh in žela največ priznanja. Scarpia g. Levarja je v igralskem oziru vzorna kreacija. Izmed manjših vlog nas je zanimal Angelotti g. Šublja, ki kaže lep organ in vzgledno vokalizacijo. Dober je g. Mohorič kot Spoletta, pohvalo pa zasluži tudi deček, ki poje v 8. dej. za odrom. Opero je dirigiral in mestoma znova izrežiral g. ravnatelj Rukavina.

Sport

S. K. Itrija. V petek, 14. t. m. ob pol 8. uri zvečer se vrši v restavraciji Narodnega doma splošen članski sestanek, katerega naj se udeležijo po možnosti vsi člani in članice, predvsem pa oni smuške, drsalne, tenis, plavalne in rokometne sekcije. Ker je sestanek radi Olimpijade izredne važnosti, se pozivajo vsi, da se istega polnoštevilno udeležijo. — Odbor.

Poroka

LJUBLJANSKA POROKA.

Ljubljana, 12. septembra.

Star pohotnež.

Danes se je vršila v tem zasedanju že peta tajna razprava radi pohotnosti. Zagovarjal se je 59letni posestnik Luka Podakar iz Kamnika, ki je spolno zlorabil 9letno deklico, pastirico J. A. Podakar je že star znanec na sodniji, saj je sedel že nič manj kakor 18krat v zaporu radi raznih deliktov. Obsojen je bil na eno leto težke ječe.

Druga razprava proti Jožetu Lotriču iz škofjeloškega okraja radi goljufije je bila že takoj začetkom preložena na prihodnje porotno zasedanje.

CELJSKA POROKA.

Celje, 12. septembra.

Uradna poverba.

Pred porotniki stoji Ana Rath, 24letna poštarica, rojena v Brucku ob Muri, zadnje poštarica v Subotici. V poletnem zasedanju se je obravnavala preložila, ker je zagovornik predlagal, da se preišče z ozirom na rodno duševno stanje obdolženke in je porotni sodni senat temu predlogu ugodil.

Ana Rath je kot poštarica v Štarih tekom treh mesecev poverila večje vsote denarja na ta način, da je strankam sicer podpisala potrdilo in sprejemnice, denar pa je porabila v lastne svrhe. Tudi je poverila za uradno osebo namenjeni pavšal. Ko so prišli tem manipulacijam na sled, je bila že uslužbena v Subotici, kjer je uradni preiskovalni komisiji vse priznala. Pozneje pa je v preiskovalnem zaporu svoje izpovedbe preklicala in priznala samo poverbo pavšala, češ da ji je bilo poslovanje z njim neznano. Glasom izpovedb priče in orožniškega poročila je živeča v Štarih tako potratno. Zoper obdolženko sta se vršili uradni preiskavi radi poverbe že leta 1921., ko je bila poštna uradnica v Sorici in v Vidnu-Dobropolje. Do kazenskega postopanja takrat ni prišlo, ker je škodo pravčasno poravnala.

Zdravniški izvedenci so konstatirali popolno normalnost obdolženke. Porotniki so zanimali krivdo glede uradne poverbe, naker je bila Ana Rath oroščena.

Dopisi

ST. RUPERT NA DOLENJSKEM. Tu je umrl posestnik in gostilničar g. Jože Frelih. Doma je bil s Krassa in je bil tudi njegov značaj trden kakor krasna skala. Zvest in zanesljiv prijatelj je bil neustrašen bojevnik za napredna načela. Zato je imel tudi številne nasprotnike v nazadnjaških vrstah. Sicer je bil član SKS, a je vedno odobral in podpiral stremljenja demokratske stranke ter se lo obžaloval raskol v naprednih vrstah. Pokojnik je bil stebel domačega Sokola, Ciril-Metodove podružnice, gasilnega društva, kateremu je bil mnoga leta načelnik, in podpornik raznih narodnih društev. Po kratki zavrtni bolezn, ki jo je, žal, premalo vpošteval, je brez trpljenja in duševnih muk mirno izdihnil. Kako spoštovan in priljubljen je bil pokojni Jože, je pokazal njegov pogreb, katerega so se udeležili gasilci, Sokoli, prijatelji in znanci iz bližnje ter daljnje okolice. Velika nenadomestljiva vzrel je nastala z njegovo smrtjo. Mirno počivaj, dragi Jože!

ST. VID NA DOLENJSKEM. V nedeljo je imel v tukajšnji kaplaniji poslanec Kremžar pred 80 kmeti shod, ki se je silno razlikoval od onega 11. marca v atiskem smostanu, ko je slovesno objubil volilcem avtonomijo, da bodo naši fantje služili vojake doma, da bo SLS odpravila davke itd. Tudi g. Erjavca in Jevničarja, ki sta takrat objubovala zlate gore, da sta izvalila od volilcev kroglice, ni bilo nikjer. Posl. Kremžar je ves skesan pripovedoval, da se ni dalo ničesar napraviti in da se je položaj od 18. marca še poslabšal. To smo mu mi povedali že 11. marca, a nas je zato blatil po »Slovencu«. Edini uspeh, ki ga imajo pokazati klerikalni poslanci, je izvedba kuluka in petkratno povišanje davka. Da pa bi prikrili blamažo klerikalnih poslancev in skupščini in spravil poslušalce na drugi tir, je Kremžar po svoji stari navadi na silno prostaki način blatil slovensko davčno uradništvo, češ da ono preveč brezobzirno iztirjava davke, vsled česar bo treba poseči po samopomoči. Obregnil se je seveda tudi ob demokrate, ki so mu najhušji trn v peti, ker so možje dela, ne pa praznih besed in objub. Končno je eden izmed starih duhovnikov predlagal zaupnico Kremžarju, ki jo je zaradi božjega miru tudi dobil. Dobil pa ne bo več naših glasov pri prihodnjih volitvah, ker smo siti klerikalnih fraz in objub.

Objave

× Zahvala. O priliki svoje 70-letnice sem dobila obilo pismenih in osebnih čestitk ter daril. Vsem najiskrenejša hvala. Zahvaljujem se tudi cenjenim damam, ki so se udeležile prijateljskega sestanka in mi izročile znaten dar. Zivelil Ljubljana, 12. septembra 1923. — Ljudmila Robleková.

× Zahvala. Podpisani izrekam tem potom tudi v imenu svoje soproge pri srčno zahvalo za veličastno prireditve ob priliki proslave 25-letnice mojega učiteljevanja na Koroški Beli. Predvsem se zahvaljujem domačemu učiteljskemu zboru za poklonitev krasne pomembne spominske silke, Sokolskemu društvu za dragoceni dar, tamburaškemu zboru, godbi in pevskemu zboru Sokolskega društva na Jesenicah za podoknico kakor tudi domačemu gasilnemu društvu. Zahvaljujem se tudi vsem govornikom, zlasti tovarišu Hudetu kot zastopniku radovijskega učiteljskega društva, gg. strokovnemu učitelju Zupančiču, voditelju in voditeljici osnovne deške in dekliške šole na Jesenicah, krajnemu šolskemu svetu, občinskemu odboru, zastopnikom C. M. podružnice, delavske strokovne šole, komandirjema obeh orožniških postaj na Jesenicah in Javorniku. Prav iskrena zahvala za mnogobrojne pismene in brzojavne častitke, in sicer okr. šolskemu svetu v Radovljici, g. ministru n. r. dr. Gregorju Zerjavu, Jankotu Zirovniku v Borovnici, Lavriču na Blokah, domači duhovščini, poštnemu uradu, mnogim šolskim vodstvom, stanovalskim tovarišem in tovarišicam, prijateljem in znancem itd. ter sploh vsem udeležencem. — Koroška Bela, dne 10. septembra 1923. — Janko Barga, nadučitelj.

× Izjava. Opozarja se cenj. trgovske kroge, da nova, letos v Ljubljani ustanovljena tvrdka Pipan & Cie., kem. komerc. družba z o. z., udeležena na velesejnu v Ljubljani, ni identična in ni v nikaki trgovski zvezi s staro tržaško, leta 1876. ustanovljeno tvrdko J. Pipan & Co. — Trst, 10. septembra 1923. — J. Pipan & Co.

× Zveza kulturnih društev uljudno naproša cenj. somišljenike, da pošljejo na naslov ZKD, Ljubljana, Narodni dom, I. nadst. tretjo prilogo »Jutra« št. 211 z dne 9. septembra, ker nujno rabi večje število teh prilog. Evt. stroško vrne.

× Danes v četrtjek se začne redni pouk na konservatoriju Glasbene Maticе. Nove priglasbe za pouk sprejema še pisarna Glasbene Maticе. Gojenci, ki so larsko leto obiskovali pouk na konservatoriju in so se letos ponovno vpisali, naj se zgledajo popoldne ob 8. uri pri svojih bivših učiteljih v navadnih prostorih. Nove gojence pa odredi posameznim učiteljem ravnateljstvo konservatorija v pisarni Glasbene Maticе.

× Plesni tečaj. Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani priredi v letošnji plesni sezoni za svoje člane in

prijatelje društva plesni tečaj. Prijave sprejema društvena pisarna Gradišče 17, I. nadst. med uradnimi urami od 9. do 12. in od 15. do 18. ure, in sicer najkasneje do torka dne 18. septembra 1923. Dne 14., 17. in 18. septembra se sprejema prijave tudi zvečer od 6. do 7. ure. Prijavnikom je vplačati vplačnino 10 Din za osebo. Tečaj bo en večer v tednu in ob nedeljah popoldne. — Odbor.

× Na državnem Osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani, Turjaški trg 6, I. nadst. se prične vpisovanje za šolsko leto 1923./24. v petek dne 14. septembra in v soboto dne 15. septembra popoldne od 9. do 12. in od 14. do 17. ure popoldne za razne ženske tehnike. Redni pouk prične dne 17. septembra

Celjski občinski svet

Celje, 12. septembra.

Pri otvoritvi današnje seje se je spomnil župan dr. Hrašovce veselega dogodka v naši vladarski hiši. V vznesenih besedah je podčrtal veselje, ki je zavladalo ob tej priliki v srcih vsega naroda. Ustvarjen je trden temelj bodočnosti naše države. Želi, da bi dete podedovalo vse vrline svojih prednikov, da bi postal krepko na duši in na telesu in da bi se narodu uresničile nade, ki jih stavlja na svojega prestolonaslednika. Svoj govor je končal župan z vzklikom: »Živel kralj, kraljica in prestolonaslednik!« Njegov vzklik je našel glasen odmev pri vseh občinskih svetnikih razen pri socialistih, ki so se že takoj začetkom demonstrativno odstranili.

Pri prehodu na dnevni red se je razpravljalo o personalno-pravnih in finančno-gospodarskih zadevah. Razpiše se služba pobratelja tržnih pristojbin na Mestnem trgu. Za mestno babico se nastavi s 1. oktobrom ga. Elizabeta Kerth. Razne prošnje za odpis draginskih doklad se odklonijo. Prireditve za kulturne namene z dobrodelnim značajem se opreoste veselicega davka, vendar pa bo o kulturnem namenu odločal občinski svet. Priporoča se občinskemu svetu odpis vseh celjskega davka za šolsko predstvo v mestne deške osnovne šole, celjskemu pevskemu društvu za koncert in slovenski dijaški zvezi za predstavo »Prababica«, vendar pa mora slednja dokazati, da je dobiček v resnici prejel akademski menza v Ljubljani.

Finančni odsek je razpravljaval tudi uvedbi dveh novih davščin: na reklamne table in na keglišča in biljarde. Radi malih dohodkov, ki bi jih imela občina o tega in radi visokih občinskih doklad na obrtni davek pa je bilo pobiranje novi davščin odklonjeno. Drugemu razredu državnih trgovske šole se odpišejo instalacijski stroški za električno luč, ki je potrebna pri projekcijskem aparatu. Za razširjenje kanalizacije okrajne ceste r. Lavi se odstopi okrajnemu zastopu primernemu znesku del mestne parcel. Napeljava rezervnih ceví pri mestni vodovodu v bližini Vitjana se odda tvrtki Rebek. Radi pomanjkanja vode se rane prošnje za napeljavo vodovoda odklonijo. Občinska drva se ne bodo več dajala zasebnikom, izvemši mestnih stavilencev. — Seja se nadaljuje.

Preiskava Jadr. bank

Minister trgov. in industrije objavlja preko prebitorja: »Zaradi časopisne kampanije, ki je nastala glede obnega zbiranja delničarjev Jadranske banke v Trstu in na prošnjo upravnega odbora Jadranske banke v Beogradu je ministarstvo trgovino in industrijo odredilo, da pooben odposlanec izvrši pregled Jadranske banke v Beogradu. Iz dobljenih poročil se razvidi, da so glasovi, ki so razširili deloma po časopisju, deloma z anoniimi pismi pretirani, ali pa neresnični tendenciozni. Tak način postopanja služi že zaradi zaštite interesov delničarjev in v skladu z zakonskimi predstavi strogo obsodbo, ker tako postopane škodi samo delničarjem, temveč t splošnim gospodarskim interesom. Gl na navedeno in na prošnjo uprave dranske banke bosta tudi dva povenika Narodne banke pregledala stanjš poslovanje zavoda in tako spopolnila ročilo odposlanca ministarstva za trgovino in industrijo. Uspeh revizije bo čas razglašen delničarjem, vločnikom ostalim zainteresiranim krogom, da do čim točneje obveščeni o pravem nju stvari. — Ta komuniké bo godarske kroge upravičeno presenetil. di se mu, da je sestavljen ad usum phini. Jadranska banka vzdržuje radlom v Sloveniji z ogromnimi žrtvami ter posluje kot njihova politična ekaltura in objava ministarstva trgovin predstavlja zgolj politično protuš zavodu, ki se nahaja po krivdi s voditeljev v prekarnem položaju. I pazno predita komuniké bo pa t spoznal, da nikakor ne more koristiti vodu. Vlada je bila silno previdna govori nejasno o »glasovih in anonihih pismih«, ki širijo »pretirane al neresnične ni tendenciozne vesti o dranski banki«. Kaj se širi anonimni kaj je pretirano, javnosti ni znano se vesled tega ne da s splošno frazomantirati. Glavno so očitki, ki so javno izneseni. Dejstva, ki jih je n »Jutra« objavilo so notorična in bi morala mnogo konkretnješe govako bi hotela, da se njen komuniké me resno. To se ni zgodilo. Kakor no je v toku akcija delničarjev, vodstvo zavoda prislila na skilcajn rednega obč. zbora. Ob tej priliki položaj zavoda bolj razčistil, nego vidnimi frazami službenega komun

Politični odmevi

Reka

Vsak politični problem si predočimo najlažje, ako smo si na jasnem o njega stvarni vsebini; samo formalna stran običajno ne nudi pravega ključa za razumevanje.

Prav tako je tudi z reškimi problemi. Leta 1915. v aprilu, ko se je sklepal znameniti londonski dogovor, je nikakor ni bilo predvideti, da se bo zgodila na vzhodnem obrežju Adrije taka velika država, ki bi obsegala Srbo, Hrvatov in Slovence skupaj in bi segala od Triglava do Timoka in Odrida. Takrat je kazalo, da se bo v najboljšem slučaju poleg Srbije - Češke gore obrazovala nekaka Hrvatska, pred katero Italiji ne bo treba imeti respekta, ali pa bo ta ostala še v Avstro - Ogrski. Zato bi po besedilu londonskega dogovora Reka ostala del Hrvatske, Italija pa bi se zadovoljila z Istro, Cresom in Lošinjem.

Rapalska pogodba, ki predstavlja v stvari pravzaprav revizijo londonskega dogovora, je odsev prvih drugačnih situacij. Velika kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je morala sicer koncedirati mnogo, mnogo od onega, kar bi po narodnostnem pravu sodilo njej, vendar je združitev vseh jugoslovanskih zemelj ustvarilo tako močnega političnega činitelja ob Jadranu, da je Italija postala v največji meri oprezna, sovrážna. S posejstjo Trsta, Pulja, zahodnih Kvarnerskih otokov in Lastova si je zagotovila premoč nad Adrijo, na pozicijo na kopnem v Dalmaciji pa je resignirala, zakaj posest Zadra — brez zadrskih otokov — nikakor nima strateškega pomena. Toda v ostalem pa se je Italija v dobri rapalske pogodbe trudila, kako zagotoviti materialni obstoj svojim novim predelom vzhodno od Soče. In s tem prehajamo na jedro reškega problema, kakor je odprt pred nami že danes.

Ako bi postala Reka povsem jugoslovanska, tedaj bi nastopila za Trst nevarnost, da bo potisnjen popolnoma v ozadje. Jugoslovanska Reka s svojim moderno zgrajenim, velikim pristaniščem, ne bi bila le v stanju, da potegne v prvem času nase ves prekomorski promet Jugoslavije — razen skrajnega juga — z vso Slovenijo vred, marveč bi mogla tudi glede tranzita s pridom konkurirati s Trstom. To je bilo treba preprečiti za vsako ceno. Zato je Italija s pomočjo D'Annunzia in drugih sredstev, aranžirala ustanovitve samostojne reške države, toda tako, da si je zagotovila polno ingerenco nad njo.

Kakor hitro pa se je nahajala Reka v oblasti Italije, je postala zanjo veliko materialno breme. Hkrati je nastala nevarnost, da si Jugoslavija zgradi v bližini Reke drugo pristanišče, in sicer tako blizu, da se v polni meri izrabi še edina jugoslovanska železnica proti Reki. Rapalska pogodba sama je koncedirala Jugoslaviji del reškega pristanišča, ki pa se politično ni nahajal v okviru reškega corpus separatum. Sedaj je ostal glavni problem italijanske diplomacije, kako onemogočiti, da bi nastal Reki enakovreden konkurent. Tako se je osredotočil reški problem okrog spora za Baroš in Delto.

Italiji se je posrečilo rešiti zase Reko in tako ubiti najnevarnejšega konkurenta Trstu. Sedaj gre za to, kako obdržati Baroš in Delto ter tako rešiti Reko in vnaprej ubiti možnost, da bi ji nastal enakovreden konkurent.

Mussolinijev predlog brez ovinkov insistira na taki rešitvi reškega problema in Mussolini kar nič ne prikriva, da ga more vznemirjati že pretnja, da bi si mi zgradili luko v Bakru. Vsa

dolgotrajna pogajanja, vse delo paritetne komisije, prav vsi kompromisni poskusi so se razbili na tej eni točki, o kateri smo si na obeh straneh edini, kako važna je.

Ako izgubimo Baroš in Delto, smo izgubili bitko za Reko popolnoma. Ako rešimo sušasko luko, se sicer še ne moremo ponašati s polno zmago, toda toliko pa bi za gotovo lahko trdili, da so Italijani pravdo za Reko vendarle — izgubili. In baš zato točno vidimo vso težo položaja.

Italija in Grška

Ze ponovno smo imeli priliko naglasiti latentno naspotje med Italijo in Grčijo. Prebivalci Italije in Grčije so si bili naspotni vedno, odkar ve od njih povedati zgodovina. Jugovzhodni konec italijanskega polotoka moli v bližino Grčije; morje je ozko in stiki med obema obalama so bili lahki. Navadno se smatra, da je morje dobra politična meja. Toda to pravilno ne velja tam, kjer imamo opraviti z ozkimi morji, kakor sta Jadransko in Jonsko, preko katerih je priti jako lahko. Zato so že zgodaj Grki silili čez morje v Južno Italijo in si jo osvojili, zato so Rimljani tudi jako zgodaj razširili svojo oblast nad Grčijo. In isto se je ponavljalo ves srednji vek; med obema obalama je vladalo domala vedno sovrážno razmerje, so se neprestano pojavljale osvajaalne težnje.

Prav isto imamo, odkar je naša doba ustvarila novo Italijo in novo Grčijo. Grška je edina samostojna domača pomorska sila v vzhodnem delu Sredozemskega morja, je krepko trgovsko središče in je pokazala jako veliko politične ambicije z neskromnimi cilji. Takih obmorskih sosedov pa nova Italija, ki sanja o nacionalnih činih po sledeh starega rimskega imperija, ne gleda rada.

Razumljivo je tedaj, da nosi sleherni akcija italijanske države v bližini Grčije protigrški znak. Ko se je ustanjavljala Albanija leta 1913., je imelo vprašanje južne obmejitve te nove države obsežnejše izrazitega italijansko-grškega naspotstva. Italijani so se trudili na konferencah tedanjih šestih evropskih velesil, da se prisodi Albaniji čim več ozemlja na jugu in jugovzhodu, seveda na škodo njenega mejaja — Grčije.

Ravno ta razmejitve, ki se vsled naglo sledenče svetovne vojne v detajlih sploh doslej še ni izvršila, pa predstavlja tem bolj kompliciran problem, ker imamo tu na jugu pravoslavne Albance, ki se v mnogih ozirih bistveno razlikujejo od ostalih Albancev. So najbolj civilizirani, imajo svoje, od severnega močno različno narečje, po veri in kulturi so povsem različni od divjaskih muslimanskih Arnavtov; po veri pa so enaki svojim južnim sosedom Grkom, od katerih pa so bili tudi v vseh kulturnih panogah bistveno vplivani. In če se pomislimo, da so se v Turčiji prebivalci razlikovali predvsem po veri, mnogo manj ali celo jako malo po jeziku in plemenu, bomo razumeli, da so se ti pravoslavni Albanci čutili Grkom bližji nego svojim muslimanskim sorojakom. Na tisoče mestnih Albancev so se sploh prištevale h Grkom, na meji in v mestih so se povsod grečizirali. Ko je prišlo na dnevni red vprašanje razmejitve, so mnogi albanski kraji želeli k Grčiji, ne k novo se snujoči Albaniji. Proti temu so Italijani vedno zastopali in zagovarjali težnje albanskih nacionalistov, zato so za neugodne rešitve razmejitvenih sporov na grški strani po pravici dolžili Italijo kot glavnega krivca.

Iz tega naspotstva in iz tega položaja je zrastel krvavi dogodek v Janjini, ki je povzročil tako nevarno napetost med obema državama.

Petnajstletnica dogodkov v Ptuj

Na nedeljo 13. septembra 1908 je ob priliki XXIII. glavne skupščine Ciril-Metodove družbe v Ptuj nemškutar-ska podjavnica druhal izvršila tolovajski napad na Slovence, kateremu je potem zapored sledila vrsta burnih dogodkov, ki v naši zgodovini veličajo leto 1908. kot mejnik nove in zadnje epohe borb za obstanek in svobodo.

Inicijativu ptujskemu tolovajstvu je dal sam ptujski občinski svet, ki je pozval ptujsko meščanstvo k protestu proti izživljanju »miroljubnega nemškega prebivalstva nemškega Ptuja po slovenski Ciril - Metodovi družbi.« Ponoči so bili po Ptuj napeljeni nemški plakati, ki so pozivali Ptujčane »gegen die freche Herausforderung des windischen Gegners und der panslavistischen Trikolore.« Oblast rebel-skih plakatov ni konfiscirala. Istočasno je ves študmarkovski novinarski aparat v Gradcu, Mariboru in Celju alarmiral burše in spodnještajersko janičarstvo v Ptuj preprečevalo, da mesto ne »postane slovensko«. Dr. Plojeva brzojavka, da naj oblasti za preprečitve izgredev odposljejo v Ptuj orožništvo in vojaštvo, se je na pošti izgubila...

Ko so skupščinarji v Ptuj izstopili, jih je mahoma napadla druhal, tolka jih s palicami, opljuvala ter metala kamenje in jajca, napolnjena s tinto. Policija je aretirala vsakega Slovenca, ki se je količkaj gnil v obrambo. Ko so skupščinarji dospeli, vso pot napadani, pred Narodni dom, je bilo med

njimi okrog 20 oseb več ali manj ranjenih. Državna poslanca Ploj in Roblek sta šla na glavarstvo in županstvo intervenirali, a ju je pijana druhal obšla s kemično tinto. Tekom dneva so Nemci jurišali Narodni dom, vsak Slovenec, ki je izstopil, je bil tepen in s tinto polit. Sploh so zborovalci bili prepuščeni na milost in nemilost druhal, kajti policija se je strinjala z de-vizo »Niederhauen den windischen Hund!« Ptujski okrajni glavar pa je cinično odklonil vsako intervencijo.

Ob 2. ponoči je nemška druhal zopet napadla Narodni dom in ga obmetavala z jajci, napolnjenimi s kemično tinto. Pri ataki je sodelovala tudi policija. Istočasno so oddelki nemških patrulirali po mestu in na kolodvoru ter vsakega Slovenca za odhodnico pretepli. Napadi pa so se nadaljevali tudi še v železniških vagonih, kjer so nemški buršaki zasledovali slovenske akademike.

Še v nedeljo zvečer in ponoči se je v Ljubljani raznesla vest o ptujskih dogodkih. V kavarnah in gostilnah se je ogorčeno razpravljalo o tem, kako vrniti Nemcem milo za drago. Misel bojkota Nemcev in energične manifestacije narodnega ponosa je bila povsod sprejeta z velikim oduševljenjem.

Mi bomo v »Jutru« prihodnje dni objavljali najvažnejše dogodke iz one dobe, da obnovimo spomin na prvo kritično fazo našega nacionalnega odpora proti državi Avstriji. V Ptuj je prišla pot, ki nas je vodila k osvobo-đenju.

Socijalna politika

Kolonizacija Južne Srbije

Porečje Vardarja tvori znaten del naše države. Se veliko večji pa je politični pomen posesti tega predela. Dolina Vardarja nam odpira pot na Solun, črta Morava-Vardar predstavlja osnovo naše balkanske pozicije. Ako ne obvladamo Vardarjevega porečja, nimamo v rokah jedra polotoka, in nehamo biti osrednja ter premočna balkanska država, kar bi pomenilo obnove vse vproščajajoče medsebojne borbe za premoč, z novimi Slavicami, Bregalnicami itd. Dolina Vardarja moramo tedaj držati za vsako ceno.

Razumljivo je tedaj, da posveča beogradsko časopisje največjo brigo dogodkom in razmeram v Južni Srbiji, kjer je položaj še vedno drugačen nego bi bilo želeli, da se mlo izrazimo. »Politika« je posvetila zadnji čas problemom našega juga več temeljitih člankov, na katere naj opozorimo tudi občinstvo na Slovenskem. Eden najvažnejših problemov pa je smotrna kolonizacija. V uvodnem članku z dne 23. avgusta zaključuje Milosav Jelić svojo kritiko dosedanje kolonizacije v Južni Srbiji, tudi s pozitivnim načrtom, ki ga nasvetuje in ki naj ga vzpričo izredne aktualnosti, reproduciramo na tem mestu.

Po Jelićevem naziranju je treba: Kolonizacija je treba vzeti ministru za agrarno reformo in jo poveriti glavnemu generalnemu štabu. V njej je treba ustanoviti odsek za kolonizacijo, ki pa mora sestojati iz ambicioznih dobrih mladih ljudi. Temu odseku je treba dajati naloge po vzoru vojaških povelj, na primer:

«V toku 1924. leta morate preseliti eno divizijo Ličanov na Kosovo.»

Ali: «Pleme Bratonožicev (v Črni gori) je naseliti v Drinovo dolino med Djakovico in Prizrenom.»

Ali: «Selo Gavran, ki je sprejelo bolgarske komite, razselite v roku 15 dni tako, da bo njegovih petdeset hiš porazmeščenih v petdesetih raznih občin v starih mejah Srbije.»

Da bi se očuvalo načelo zasebne lastnine in bi se izognili v nekaterih slu-

čajih morda preteči nevarnosti mednarodnih ugovorov, bi bilo treba osnovna načela te akcije skleniti kot zakon. V njem bi bilo predvideti komisijsko cenitev in odškodnino za eventualno večjo vrednost ostavljene posestve. Oni, komur bi ti pogoji ne bili všeč, bi bil izplačan deloma v gotovini, deloma v bonih in bi si mogel prosto izvoliti pot v Azijo ali kako drugo stran.

Vsi kolonisti bi se imeli militarizirati. Od časa, ko se kolonist odpravi z doma v novo bivališče, pa za določeno vrsto let, ako je ob meji, ali za vrsto mesecev, ako je v centru, spada pod vojaško disciplino. Smatra se kot mobiliziran in prejema na poti hrano iz vojaških skladišč, a na odkazanem posestvu hrano iz sosednjih garnizij. Ta beneficija traja do prve žetve, ki jo kolonist dobi s svojega novega zemljišča.

Naseljenci v centru dobijo pet hektarov, ob albanski meji deset, a ob bolgarski radi klimatskih neugodnosti petnajst hektarov. Njihova organizacija je slična ustanovam Vojne Krajine, kakor jo je imela Avstrija nekdanj na turški meji.

Prevoz vrše državne železnice brezplačno v specialnih vozovih po grafikonu, določenem v generalnem štabu.

Pomoč v poljedelskem orodju, materialu, denarju za nabavo semen, bi se regulirala po posebnih uredbi, da so izogibe razsipanje agrarnih skupnosti. Ta uredba bi bila rezultat dosedanjih izkušenj.

Po tej metodi bi bila kolonizacija zaključena po Jelićevi sodbi v prihodnjih treh, štirih letih. A z njo bi bil rešen tudi nacionalni problem in problem javne varnosti v duhu znanega aksioma, da je blagor domovine najvišji zakon.

Tako Jelićev projekt. Razmere v Južni Srbiji so tako neugodne, da je v resnici nastopila potreba radikalne rešitve. Merodajni faktorji, predvsem narodna skupščina, so poklicani, da se zavamejo za stvar. Po dosedanjem tiru ne more iti dalje, kajti ista poro-

čila o položaju in o sredstvih, ki se doslej uporabljajo proti zlu, smo čitali pred štirimi leti in jih čitamo danes. Jasno je, da je treba akcijo za odpravo ljenje zla postaviti na povsem nove temelje, in sicer na prevdarjene teč enerģične, slično kakor jih vsebuje zgoraj reproducirani nasvet. Mnoge države v zgodovini so že imele opravka s sličnimi notranjimi nalogami, in so jih kljub silnim težkočam obvladale; moramo jih obvladati tudi mi. Čim prej, tem bolje.

Socijalno skrbstvo za dijaštvo na Češkem

Povodom nedavnega mednarodnega kongresa srednješkolskih profesorjev je bila v Pragi prirejena priložnostna dijaška razstava, v kateri je češkoslovansko prosvetno ministrstvo sestavilo tudi poseben oddelek za socijalno skrbstvo dijaštva, ki je v pedagoških krogih vzbudil velik interes.

Socijalno skrbstvo za dijaštvo, ki je nekoč bilo skoro izključno prepriščeno inicijativam privatne dobrodelnosti, nahaja sedaj v češkoslovanski republik vedno stopnjujoči se javni interes radi svoje važnosti za državno in nacionalno celoto.

Ze prošlo leto je prosvetno ministrstvo v Brnu priredilo razstavo za socijalno skrbstvo mladine z nazornim pregledom dijaških institucij, podpornih društev, korporacij, načrtov in fotografij dijaških zgradb. Letošnja razstava kaže na tem polju velik napredek: sega v globino, zajema obiteljske, gospodarske in življenjske razmere dijaštva, njegov telesni in duševni razvoj v šoli in izven nje kakor tudi mlaj, v katerem študira. In ti podatki, ki so bili sestavljeni potom posebnih vprašalnih pol in cirkularjev ter se nanašajo na poedine zavode, razrede ali celo na posamezne dijake, so bili predstavljeni v obliki izredno nazornih diagramov.

Predvsem so interesantni podatki o socijalni grupaciji dijakov po poklicu njihovih staršev. Najmočnejši kontingent odpada na kmetčke sinove (14, 81 %), za njimi so sinovi rokodelcev (13, 25), trgovcev (12, 13) in uradnikov (11, 05 %). Pri poedinih šolskih tipih in narodnostih so detajlne razlike še večje. Tako oddaja n. pr. večina češkoslovanskih kmetov svoj študirajoči naraščaj v učiteljsko (84, 85 %), v realne gimnazije (19, 54 odst.) in ostalo v humanistične šole. Slovni češkoslovanskih rokodelcev zasledujejo praktične smeri in obiskujejo realne gimnazije (15, 56 %) in realke (15, 73 odst.) ter učiteljske (15, 40 %). Velik odstotek dijakov na srednjih šolah pa so rekrutirali iz trgovskih obitelji, medtem ko so sinovi razmeroma razdeljeni na razne tipe šol. Uradništvo ostaja zvesto klasični gimnaziji, katere obiskuje 14, 41 odst. njegovega naraščaja, 21, 98 % uradniških hčerk pa obiskuje dekliški studij.

Na nemških šolah je 23, 46 % učiteljske mladine na učiteljskih, sledi pa kmetčki stan z 18, 8 %. Na ostalih nemških šolah odpada najvišji odstotek dijaštva na trgovske obitelji. Na madžarskih zavodih študira v pretežni meri naraščaj kmetov, obrtnikov in trgovcev.

Zalostno statistiko kažejo diagrami o obiteljskih razmerah dijaštva, iz katerih je razvidno, da je 1, 33 % brez staršev, 0, 91 % brez očeta, 2, 63 % brez matere, 7, 07 % pa jih živi v obiteljih, ki so razcepljene radi ločitve.

Diagram dijaških stanovanj kaže potrebo, da dijaško skrbstvo posveti posebno pažnjo dijaštvu, ki stanuje izven šolskega kraja. To so dijaki, ki ves dan prebijejo v mestu brez pravega stanovanja in se šole zvečer po končanem puku vozijo domov. Na češkoslovanskem pripada tej vrsti 33, 03 % vseh dijakov in 22, 99 % dijakov, oziroma od 102, 448 glav študirajoče češkoslovanske mladine jih 31, 166 stanuje izven šolskega področja. Zidanje dijaških domov bo temu primer-no prišlo v okom.

Zanimivi so podatki o šolski higijeni, izkazujejo pa vsekakor še podrobne po-

Razvoj ruske knjige

Prva postaja (leta 1916.).

No, ta teden je pa precej redko pri vas; samo tri nove knjige so izšle. Dajte mi na stran «šipek» in «Zemljor!» Saj res, ali imate pri vas «Ljubezen v navti», Bülsche? Katera izdaja? Sytina? Ne, jaz bi želel Sablinskaja. Potem, ali imate «Otrok greha» Catulle Mendesa? Ampak za božjo voljo, ne «Sfinks»; oni imajo zelo zanimive prevode. Kaj je to? Še dobra izdaja. Kajpak, Holyoake in Vilbort? No, še tega so se spomnili, elegantna izdaja «Jevgenija Onjegin»; saj za zna vsak skoraj na pamet. Čigave so ilustracije? Samokiš-Sudkovske? Toda oblika je preširoka; kadar človek leži, mu je nerodno brati!...

Druga postaja (leta 1920.).

«Gospodinja! Iz kataloga vaše knjižnice sem napisal dvainšestdeset števil — pa ni niti ene. Kaj naj storim?» «Zberite kaj iz tega kupa na mizi!» «Im! Tu so tri — štiri bolj ali manj primerne: «Opis starih spomenikov Olovskega gubernije», «Tu je omen — zopet čiva struna», «Makarka Dušegub» in «Zbrani govori Disraelija (lorda Beaconsfielda)»... «No, kar vzemite katero.» «Poslušajte... Ali je «Spomeniki Olovskega gubernije» — zanimivo?» «Zanimivo, zanimivo. Ne zadržujte vrste!»

Tretja postaja.

«Ali ste že slišali?» «Kaj pa?» «Ivikovi so našli pod omaro staro knjigo! Še od 1917. leta se je valjala tam... Ljudje imajo pač srečo. Soarejo bodo imeli zato.» «Katera knjiga pa je?» «Kaj je to: «Katero?» Knjiga! 480 strani! K njim so se že naročili po vrsti Pustiščini, Biljdajjevi, Rossomahini in Sartačevi.» «Še jaz grem.» «Da ne boste zamudili! Ivikovi bodo baje raztrgali knjigo na 10 drobnih knjižic po 48 strani in jih bodo prodali.» «Kako vendar — brez začetka in brez konca?» «Pustite — te ceremonije so že odveč.»

Četrta postaja.

Oglas: «Slavni recitator Puškinovih pesmi na pamet hodi na povabilo na družabne večere; recitira vso «Poltavo» in vsega «Jevgenija Onjegin». Plača po dogovoru. Taisti vodi plese in posojuje pripravo za izdelavo sladoleada...» Pogovor na soareji: «Poslušajte! Odkod znate tako dobro Puškinove pesmi?» «Naučil sem se jih na pamet.» «Pa kdo vas je vendar učil, sam Puškin ali kdo?» «Čemu Puškin? On je mrtev. Ampak jaz sem se takrat, ko so bile še knjige — iz knjige sem se naučil.»

«Ali ima lepo pisavo?» «Kaj ima to opraviti s pisavo! Knjiga se tiska.» «Oprostite, kako je pa to?» «Takole so delali: Iz svinca so vili črke, jih postavili eno zraven druge in jih povrh namazali s črno barvo; potem dajo gori papir in ko pritisnejo, je natiskano.» «Kakor kakšni žudeži! Izvolite prisesti! Zelite cigareto? Otroci, Petja, Gulja, pridite, poslušajte, gospod Gortanikov pripoveduje, kakšne reči je vse svojčas počenjal Puškin. Ali ste tudi pripravili za sladolead dobili od njega?»

Peta postaja.

«Šišite! Sicer ste samo branje, vendar upam, da boste razumeli krik starega ruskega inteligenta in se me boste usmiliili.» «Kaj pa je?» «Slišite... Kajne, da ponoči, ko imate trgovino zaprto, ne rabite vaše labe? Dajte mi jo, da jo bom čital, preden grem spat; ne morem zaspati brez branja v rokah. Tudi tisti tekst je zelo zanimiv — i mlo i sveče i smetana — o vseh takih rečeh je napisano. Ko jo preberem, jo vrnem.» «Saj vi vsi tako pripovedujete, da boste vrnili. Zadnjič je bil tudi neki tak človek tukaj in je vzel pokrov od zaboja za biskvite Georgesa Bohrmanna — pa se je poglobil v branje. Tam pa so sličice in raznovrstne črke... Veste, jaz imam tudi majhnega sina!»...

Šesta postaja.

«Odkod lezete, Ivan Nikolajev?» «Za mestom sem bil, na izprehodu... Vsišle sem obdudoval; pri zastavi so postavljene.» «Vi ste pa tudi našli dobro zabavo: vsilice gledati!» «Ne, ne govorite! Jaz sem bil tam prav za prav bolj tako zaradi branja; ene vsilice so podobne črki «T», druga pa «F». — Prebral sem in odšel.»

Izumrli rod

Nekrolog

Kakor vsako patriarhalno mesto, se je nekdanj tudi Ljubljana držala s specialiteta-mi, ki so njenemu običaju vtisnile pečat posebnosti. V mislih imam namreč raznovrstne krošnjarje, ambulante prodajalce, periodične sejske pojave, akrobate, prestidizitere in — last not leat — «izraslike» starokopitnega c. kr. režima.

Tam ob frančiškanskem mostu so posedali na tramovih ali slonob ob palicah prodajali svojo sladko robo — karamiji. «Karami», «gelatini», «mandoli freschi» — se je razlegalo v diskantu in v basih in težko si se izognil Selli, ker je na drugem vogalu na te prežala Karibda. Bili so večinoma uslužbeni nekega Italijana v Križankah, ki je sadje kristaliziral in sladkoril ter mastni zaslužek odnašal v blaženo Kalabrijo.

Tik frančiškanske cerkve je imel svojo postojanko brusilec nožev in v svojem

prostem času zapeljivce študentov. Obrat nas je, da je bilo veselje. V gostini pri «Krajcarju» je vladala hrhka natakacija. Ni bilo večera, da ne bi prišel tja dolgo-nogi brusilniški škrt. V mali sobici so posedali dijaki od šeste šole naprej. Pa smo vrgli karte «ajnas» in učinek je bil sleherni večer isti, suhi kakor poper smo se spravili domov. Včasih smo morali mestu zastaviti ure, žepne nože, da celo — knjige. Ob pričetku šolskega leta je dolgo-potež prodajal knjige. Marikaterega kmetiča je ogoljufal za Kocenov ali Stieljerjev atlant, v katerem so manjkali posamezni zemljevidi ali pa jim je natvezil kako staro šolsko ropotijo namesto predpisane knjige. V takem času nožev seveda ni brusil.

Včasih so se v središče naše dične Ljubljane priklakili celo — jesiharji. «Kupite jesih» so vpili. Bili so istrski Hrvatje. V podolgastih bariglah so vozili po svetu izdelek tužne Istre — skisano vino. Nema jih višo.

Prav pogosta cestna figura je bil tudi kalabreški ali prav za prav abruški dud-ljar. Širok koničast klobuk, kratka pelena italijanskega kroja, hlače dokolenice in s cunjami ovita meča, ki so končala v razdrapanih čevljih. Zdelo se mi je, da vidim pred seboj «den Rattenfänger von Hameln» — Izumrli je.

Tu in tam se je pojavil tudi italijanski lajnar. Ta je imel že večji krog obdudovalcev. Bil pa je z vso svojo opremo resnično privlačen tip. Mislite si moža z laj-no, na glavi z zvoncei, na hrbtu z bobnom

manjkih. Kulturna atmosfera je predočena v posebnih diagramih, ki očitujejo, kakih žanrov se dijaštvo uči, kaj in kako čita in kako se zabava. Statistika podpornih akcij za dijaštvo izkazuje število in višino ustanov in študijskih podpor ter razmerje študentov.

Razstava socialnega skrbstva za dijaštvo je priložnostna splošni srednješolski razstavi, ki s statistikami, diagrami, fotografijami, načrti itd. podaja celoten pregled dijaškega življenja in nehanja v Češkoslovaški državi ter s tem trdno podlago za nadaljnje delo in graditve modernega pedagoškega, ekonomskega in socialnega skrbstva za študirajočo mladino.

Delavna borza dela. Pri vseh »Državnih borzah dela« v Ljubljani, Mariboru, Ptuiju in Murski Soboti, je iskalo v preteklem tednu od 26. avgusta do 1. septembra 1923. dela 277 moških in 122 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 303 moških in 113 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 190. Promet od 1. januarja do 1. septembra 1923. izkazuje 34.312 strank in sicer 15.770 delodajalcev in 18.542 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 10.537. Dela iščejo: vinarji, strojni ključavničarji, kovači, sedlarji, krojači, kamnoseki, monterji, mizarji, peki, mlinarji, mesarji, tov. delavci, delavke, trgovci, sodravniki, sodravnice, vajenci, vajenke itd. V delo se sprejmejo: rudarji, drvarji, ševljari, slikarji, pleskarji, železostrojarji, zidarji, tesarji, strehokrovci, šivilje za perilo, vzgojiteljice, služkinje, kuharice, vajenci itd.

Kulturni pregled

Dr. Lavo Cermelj: Matematika in energija

«Peta in čista» 17. in 18. zvezek. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani 1923. Strani 195. Cena 60 Din, po pošti 1.50 Din več.

Tekom zadnjih dvesto let more za znanost prirodnoslovce ogromen napredek v fiziki. S slajno umsko in eksperimentalno tehniko je prodrl v zgradbo molekula in atoma, ki jih danes že lahko šteje, meri, tehtja, jim določa hitrost itd. Atom, ki se je zdel nedeljiv, se je izkazal kot kompliciran sestav pradravnih teles, ki krojijo okoli svojega solca. V mikronih je odkril zadnje sestavne dele materije, v kvantih najmanjše delovne enote, energije itd.

Vso to velepomembno pot fiziko-kemije, ki je v stanu popolnoma spremeniti naš dosednji svetovni nazor, opisuje Cermeljeva knjiga poljudno in prikupno, tako da je dostopna vsem izobražencem, ki se zanimajo za napredek fizikalne vede ter iščejo enotne slike o svetu. Opremljena je publikacija s mnogimi risbami in preglednimi tabelami. Našemu izobraženstvu knjigo, ki se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, prar toplo priporočamo.

Celjsko mestno gledališče. Red predstava za prihodnje dni: Petek, 14. septembra: »Za pravdo in arce«. Abonma B. Nedelja, 16. septembra: »Charlesova teta«. Iven. Torek, 18. septembra: »Za pravdo in arce«. Abonma A. Začetek vselej ob 20. uri.

Pričetek gled. sezone 1923-24 v Mariboru. Sezona se prične okoli 1. oktobra. Otvorilna predstava bo Iv. Cankarja »Kralj na Betanovci« v režiji G. V. Bratina. Za tem se uprizori takoj Molitrov »George Daudin ali prevarjeni soprog« v režiji G. J. Koviča. »George Daudin« se je uprizoril koncem letošnje sezone samo dvakrat in bo torej zadovoljil večino onih, ki ga niso videli. Dalje se pripravljajo Sargučeve »Jesenske gošče« in hrvaško delo »Rodoljubci« v režiji B. Tepavca. Opera pripravlja kot otvorilno predstavo Parmovega »Zlatoroga«, ki ga študira in režira g. Andro Nitrovič.

Abonement za gledališko sezono 1923-1924 v Mariboru. Uprava narodnega gledališča v Mariboru razpisuje abonement na petnajst dramskih in petnajst glasbenih predstav prihodnje sezone. Abonement: Zadnje lože 2500 Din, sprednje 1750 Din. Sedeži v parterju: parter 1. vrste 560 Din, 2.—3. vrste 480 Din, od 4.—7. vrste 320 Din. Sedeži na balkon: 1. vrsta 480 Din, od 2.—3. vrste 400 Din, od 4.—6. vrste 280 Din. Galerija: 1. vrsta na sred 240 Din, 1. vrsta spredaj in 2. vrsta 160 Din. Abonement se vplača naznankrat pri vpisu, ali pa v štirih mesečnih obrokih, začenši pri vpisu ter je med sezono neodpovedljiv. Uradnikom je uprava pripravljena dovoliti tudi letni popust v podobni meri kot lani, ali samo preko njihovih organizacij, katere naj se blagovolijo takoj obrniti na upravo po informacije. Dosedanjim abonentom in članom in na rami z opico. Vse instrumente je obvladal z virtuoznostjo, čeprav je prevladala disharmonija. Pa kaj zato, zina» pa je le uganjala svoje burke. Seveda je bila kostumirana.

Odšel je. »Süha roba« je itak že znana, dasi je ni več na spregled. Vsaj ta stereotipni ključ »süha roba« se ne čuje več. Vzela ga je vojna.

Ob Porcijunkuli so pred frančiškansko cerkvijo prodajale kavo — kofetarice. Čepele so tam pred svojimi jerbasi od zgodnjega jutra do pozne noči. Neznansko veliko bolj se je ob taki priliki paslo v teh blaženih livadah. Prešle so — kofetarice in bolhe.

Tudi svojedobni »lectarji« so bojda šli v večnost, vsaj tisti, ki so imeli poleg svojega štanta knalo, na kateri so fantje s sekuro sekali lect. Kdor je z enim za mahom presekali štiri struklje, jih je dobil v nagrado, drugi pa, ki je stavil, da jih ne bo presekali, je moral plačati štiri krajcarje za komad lecta. In bila je ova cela in volk slt.

Ad patres conscriptos so odšli tudi nekdanji »clemenarji« s svojimi modro-obrabljenimi plašči in cilindri. Bili so slikoviti.

»Rumorwache« pred rotovžem tudi ni več, odkar imamo državno policijo in pogon malharjev, ki so pri očetu Pirhu dobivali predjužnik, je prestal.

Zabjek je zgubil svojo koloraturo in sloves, odkar se je prekomerno podražil

tom ostanejo njihova lastna mesta rezervirana najkasneje do 10. septembra ter se naprošajo, da se priglasijo čimprej pri gledališki blagajni, ki bo sprejemala tudi vse nove abonente od 9.—12. in od 15.—17. — Uprava.

Umetnostno gibanje v Subotici. 15. septembra se v Subotici odpre razstava slik, na kateri razstavijo svoja dela domači vojvodinski slikarji poleg nekaterih drugih slovenskih upodablajočih umetnikov in umetnic. Od domačinov razstavijo: g. Bakaš, Farkaš, Kopilović, Hodi, Lendey, Olas. Dan pozneje priredi pevsko in glasbeno društvo čeških solistov iz Prage koncert na Paliču. Tri dni nato prispe v Subotico krakovsko akademsko pevsko društvo, ki priredi 19. septembra na svoji poti skozi Jugoslavijo v Subotici glasbeno produkcijo. Sodelovalo bo 40 pevecv. Prireditve se bo vršila v dvorani subotškega gledališča.

Izprembe na ravnateljstvih mestih opere v Berlinu. Dosedanji generalni glasbeni ravnatelj berlinske državne opere Leo Blech je odstopil in prevzel vodstvo opere v Charlottenburgu. Za njegovega naslednika s petletno obveznostjo je imenovan Erich Kleiber, dosednji direktor opere v Mannhelmu.

Kant v versih. Nemški gledališki kritik Maks Epstein je Kantovo »Kritik der reinen Vernunft« preli in stance. S tem hoče napraviti Kantovo delo dostopno širokim slojem, katerim je bilo dozdaj tuje.

Proletni salon v Zagrebu odprl svojo XVIII. umetnostno razstavo okoli polovice septembra. Na tej razstavi bodo razstavili tudi člani iz Beograda, ki so zasled pomanjkanja prostora zadnjih morali izostati.

Novo operno delo Franza Schreckerja. Modernist Franz Schrecker, avtor oper »Der ferne Kang«, »Das Spielzeug der Prinzessin«, »Die Gezeichneten«, in drugih del ravnokar dokončuje svoje najnovejšo delo, opero v dveh dejanjih »Memnon«. Vsebinska opera je Memnonova legendarna pot »na konec sveta«, v »carstvo bogov«.

»Comedias« o Milanu Ogrizoviču. Pariški gledališki list »Comedias« je prinesel iz peresa g. P. K. dopis o ljubljanskem gledališču in o dramatik Milanu Ogrizoviču. Pisec imenuje Ogrizovičevega učenca Ibsna in Björnsona ter pristaja realizma in dram. Sujeti Ogrizovičevih del se odlikujejo z globoko analizo duševnih problemov. Jugoslovanska drama je izgubila z Ogrizovičem enega svojih najbolj vnetih propagatorjev.

Podobe naših zaslužnih moči. Umetnostno založništvo »Ažbe« v Mariboru je izdalo prvo serijo (12 razgledne) jugoslovenskih zaslužnih moči. V seriji se nahajajo: Anton Aškerc, Ivan Cankar, Ljudevit Gaj, Simon Gregorčič, Vuk St. Karadžić, Ivan Mazuran, Petar Petrović Njegoš, Nikola Pašić, Radomir Putnik, J. J. Strossmayer, August Senon in dr. Ivan Tavčar. Reprodukcijsko so dobro uspele. Prodajajo se v vseh knjigarnah in papirnicah. Ena serija stane v mali razprodaji 12 Din, posamezne komad 1 Din. Naročila sprejema izključno le umetnostno založništvo »Ažbe«, poštni predal št. 11, Maribor.

— ričet in odkar imam v sredini mesta — moderno jetnišnico.

Gojenci kadetnice v prišalni delavnici ne nastopajo več v svoji slikoviti nošnji s konfičastimi vleeslanjki in »en masse« ko nekoč.

Ze davno krije zemlja onega učenega ibljatarja tam v bližini barja, ki je znal recitirati Homerja in celo vrsto grških in latinskih klasikov. Sploh bo ibljatarski rod kmalu znan le še po zvečenem imenu. »Strange« je itak že konec, v kolikor je le-ta ponoči zapirala dostop v mesto in s tem je odpadla tudi vsak dan se ponavljajoča rabuka in preprič z ibljatarji.

Cvajer, firar, groš in cvančarica dobe častno mesto v bodočem (?) slovenskem konverzacijskem leksikonu. Cvajer smo dajali beračem, za firar si se skornj do sitga najedel, groš je bil luksuz in cvančarica, no pa saj veste, da je ta odpirala duri in ušesa še tako zakrknjenih značnejev. Bilo in prešlo.

Zmanjkalo je ljubljanskih barab, vsaj v tistem nekdanjem smislu, ko so jih še konfirirali na Kodelovem, če je kakšen član cesarske hiše posetil Ljubljano. Povem pa takoj, da se konfiracija ni izvršila valed varnostnih ozirov, marveč zato, ker so hoteli z nekakim Potemkinovim čistištom osnažiti lice bele Ljubljane.

»Komendija«, »ringelšpil« in »menažerija« so bile tudi takrat priljubljeni prve vrste.

Ljubljana ni več mesto Fejakov . . .

Sokolstvo

Sokolski dnevi v Varaždinu

Akademija v gledališču. Velikostna nedeljska povorka in telovadba.

Popoldne so prispeli Sokoli iz Karlovca, Zagreba, Ljubljane in zvečer iz Maribora in Celja. Varaždin je kmalu dobil čisto sokolsko lice. Separatisti so sicer razvili strastno agitacijo proti sokolski prireditvi, vendar pa so vkljub temu visele v pozdrav gostom številne zastave v jugoslovenskih in hrvaških barvah in je bilo tudi mnogo biš okrašenih s cvetjem in zelenjem. Da je bilo občinstvo rade volje na razpolago slavnostnemu odboru, svedoči dejstvo, da se je moglo preko 100 gostov nastaniti v zasebnih stanovanjih, kjer so bili sprejeti s pravo slovensko gostoljubnostjo.

Ob 20. se je vršila v mestnem gledališču telovadna akademija. Vsi prostori so bili zasedeni. S svojo navzočnostjo so počastili akademijo kraljev zastopnik, gardni pukovnik Ostojič, podžupan Jambrliak, brigadir pukovnik Rekalic, komandant mesta pukovnik Mišić in drugi odličniki. Akademijo so otvorili domači Sokoli, ki so predvajali po eno sestavo prostih vaj iz leta 1904., 1909., 1911. in 1923. Sledile so rajalne vaje s travkovi dekliskega naračaja sokolskega društva iz Karlovca, vaje s stilkami moškega naračaja in vaje z velikimi obroči članice imenovanega društva, vaje na bradlji članov iz Ljubljane in Maribora, plesne vaje dekliskega naračaja iz Zagreba, vaje s snežnimi kepami članice iz Celja, proste vaje z malimi obroči članice iz Maribora, Erbenova dovetka članov iz Maribora in zaključila je skupina »Osvoboditelj« članov iz Karlovca. Vse točke so se izvajale s spremljevanjem glasovirja, odnosno vojaške godbe. Akademija je dosegla s svojim raznovrstnim sporedom in preciznim izvajanjem posameznih točk popoln uspeh.

Po akademiji je bil v restavraciji gledališča komers in so bili sicer veliki prostori zopet popolnoma zasedeni, tako da mnogo udeležnikov ni dobilo mesta. Starosta varaždinskega Sokola dr. Stankovič je nazdravil Slovanstvu. V imenu predsedstva mariborske sokolske župe je br. Novak pozdravil navzoče goste, predvsem zastopnika vojaške brigadirja Rekalice, saveznega starosta br. dr. Ravniharja, zastopnike društev iz Karlovca, Siska, Zagreba, Celja, seljaške Sokole, posebno topla pa zastopnike riješko-saške župe. Zahvalil se je bratom iz Varaždina, ki so kmali ob najhujšem terorju in ob skoraj nepremagljivih težkočah ohranili čisto misel sokolsko in ji ustvariti trden temelj. Sokolstvo je dolžno od vsega sveta občudovanemu junastvu slavne srbske vojske in spominu padlih dobrovoljcev ohraniti s tolikimi žrtvami pridobljeno svobodo našemu narodu. Nobeden narod nima toliko sovrašnikov, ko jugoslovanski; složni in edini moremo kljubovati vsem, podlegli pa bomo, če se bomo še nadalje ubijali v bratomornem boju. Sokolstvo ne sme nikdar pozabiti, da delo ujedinenja še ni dovršeno in da čakajo še stotisoči naših bratov in sester, da jih sprejme Jugoslavija v svoje okrilje. Govornikova izjava je na ponovno med govornim in ob koncu izzvala burna odobravanja. Starosta sokolskega društva iz Karlovca br. Kovačević je nazdravil varaždinskemu Sokolu, br. B. Svoboda v ognjevitom govoru bratom v neosvobojenih krajih. Ob marljivem sodelovanju vojaške godbe in pevanjem rodoljubnih pesmi je ob 1. uri končal komers. Varaždinski bratje pa še niso imeli počitka, morali so se brigati za nastanitev še v noči prihajajočih društev; tako je v lepem številu prispel s ponočnim vlakom Sokol iz Ruš.

V jutru v nedeljo je bila ob 6. budnica vojaške godbe po mestu Varaždinu. Ob 9. je v vlakom prispelo članstvo mariborske sokolske župe. Na kolodvoru jih je priščno pozdravil domači starosta brat dr. Stankovič, zahvalil pa se mu je župni starosta br. dr. Pivko, povdarjajoč, da Sokolstvo ni nikdar poznalo granic, ki so jih Jugoslovenom poteguli avstrijski in madžarski mogotci. Po pozdravu je odšlo članstvo deloma k skušnjaji za popoldanski nastop, deloma na varaždinsko groblje se poklonit spominu zaslužnega starosta Murskega Sokola dr. Chloupeka in drugih bratov.

Ob 11. se je razporedila povorka s telovadišča po mestu. Na čelu Kolo jahačev mariborskega Sokola s fantaro in praporom, vojaška godba, starešinstvo, župe z zastopniki Saveza in gostov, nato varaždinski Sokol in za tem članstvo MSZ. v kroju in civilu, v vsem nad 1000 udeležencev. Koder se je pomikala povorka, je bila navdušeno pozdravljena in obšipavana s cvetjem. Pred poslopjem velikega županstva je bil zbor in raz balkona, na katerem se je nahajal kraljev zastopnik puk. Ostojič, je pozdravil savezni starosta dr. Ravnihar zbrano Sokolstvo, ki se je po končani himni »Bože pravde« razšlo.

Ob pol 17. se je pričela javna telovadba, kateri je prisostvovalo nad 3000 občinstva, torej mnogo več, kakor telovadbi na pokrajinskem zletu separatistov na istem prostoru dne 29. junija t. l. Tudi telovadbi je prisostvoval do konca kraljev zastopnik in vsi drugi že navedeni zastopniki vojaških in civilnih oblasti in občinstvo iz vseh krogov varaždinskega mesta. Telovadbo je vodil župni načelnik brat Kranjc, pomagali so mu podnačelnik brat Hočevar, načelnica sestra Naborgejeva in prednjaki mariborskega Sokola. Pri prostih vajah je nastopilo 150 telovadcev mariborske župe, ki so izvedli tri sestave s spremljevanjem vojaške godbe. Sledili so

seljaški Sokoli-Kordunaši z vajami s puškami, na to tri vrste na orodju (dva droga in bradlja) pod vodstvom bratov Simončiča Slavka iz Ljubljane, Poljšaka iz Celja in Mačusa iz Maribora. Članice je bilo pri prostih vajah 78 iz MSZ. Impozanten je bil nastop vojske s puškami s nasajenimi bodali. Oduševljenje ni hotelo ponehati in zopet in zopet se je dvignil vihar aplavza mnogobrojnega občinstva. Nastopilo je 252 vojakov pod vodstvom poručnika Redelšćina s tako preciznostjo in disciplino, da je bilo občudovanja vredno. Jugosloveni moremo biti ponosni na svojo krasno vojsko! Zopet je nastopilo 20 seljaških Sokolov s priprtimi prostimi vajami. Nato izbrani telovadci na kroglih, bradlji in drugu. 78 članov in članice je izvedlo lepe lanske župne proste vaje. Javno telovadbo je zaključilo 11 Sokolov iz Karlovca s simboličnimi vajami osvobodnje. Vse točke so bile od občinstva burno odobravana in tudi posamezniki so želi za sigurne in težke izvedbe obilo pohvale. Godba je zasvirla kolo in telovadišče je bilo na mah polno rajajočega občinstva.

Po končani telovadbi se je vršila in gaju ob mestni telovadnici velika narodna veselica, ki je bila številno obiskana. Ob 20. uri so gostje po večini morali že odhajati in težko je bilo slovo od dragih bratov Varaždinčev.

Vsa sokolska priredba se je izvršila v najlepšem redu brez najmanjšega incidenta. Separatisti so bili odšli deloma v Bjelevar, deloma v Ogulin na svoje priredbe. Prepričani smo se ravno po tej prireditvi, da se že svita tudi na Hrvaškem in da se obetajo Jugoslovenstvu lepši časi.

Sokolsko društvo v Ljubljani (Narodni dom) slavi letos 60. leto svojega

Iz življenja in sveta

Rojstvo in krst našega prestolonaslednika

Ker pri nas niso znani pravoslavni cerkveni običaji, so mnogi mislili, da bo naš prestolonaslednik ime Stevan, ker ga je tako imenoval duhovnik takoj po rojstvu.

V resnici je stvar drugačna. Po običajih in pravilih pravoslavne cerkve prisostvuje duhovnik pri rojstvu dvakrat: takoj po porodu in navadno osmi dan po rojstvu, ko se opravi prvi krst otroka in se mu da tudi ime.

Ko se je rodil naš prestolonaslednik, je bil pozvan takoj h kraljici patrijarh, ki je mater in otroka blagoslovil, izmolil predpisane molitve ter priporočil novorojenčaka svetniku, ki naj ga ščiti do dneva, ko bo krščen in dobi svoje- ga patrona in zaščitnika. To se imenuje »zaxnamovanje«. Tako je naš prestolonaslednik dobil za čes do pravega krsta svetega Stefana (Stevana) za svojega zaščitnika, pri krstu mu bodo pa določili ime, za katero se odločijo starši. To ime bo najbrž Peter ali pa Dušan Zvonimir.

Navadno osmi dan po rojstvu prinese babica novorojenčka pred cerkev in obštane pri vohdu, kjer odmoli duhovnik molitve ter označi novorojenčku čelo, usta in prsa. Potem ga vzame v naročje, ostane pri vohdu cerkve, ali pred podobo Bogorodice, napravi znak križa, priporoči dete Bogu in Mariji ter ga ponese v cerkev, kjer se izvrši krstni obred, slični katoliškemu.

Ob 25letnici smrti cesarice Elizabete

«Nebo in peklo naj uničita njegovo srečo! Njegov rod naj izgine z zemlje in on sam naj propade med osebami, ki jih ljubim! Naj bo njegovo življenje žrtvano uničenju in njegovi otroci naj propadejo!»

To težko kletve je nad cesarjem Francom Jožefom izrekla grofica Bathiany (rojena Károlyi) ob mrtvaškem odru svojega soproga, prvega ogrskega ministrskega predsednika Bathianyja, ki je bil ustrojen na Franc Jožefovo povelje . . .

Zdi se, kakor da je tu res učinkovala kletva ali pa zakon serije. Kajti dragodija cele habsburške monarhije je imela vrsto predhodnic v tragediji Habsburgovcev. Kakor da je usoda hotela dajati migljaje. Vdarjala je s svojo težko roko najprej na habsburško obitelj in nato na dežele in državo, ki so pripadale pod njeno krono. Od 1867. do 1914. lahko rečemo: od Queretara do Sarajeva! Od umora cesarja Maksa v Mehiki do atentata na Franca Ferdinanda in Sofijo v Sarajevu doživljajo Habsburžani zares strašno vrsto propasti. Maks, brat Franca Jožefa, je bil dne 18. junija 1867., teden dni potem, ko se je Franc Jožef pobotal z Madžari in bil kronan za njihovega kralja, ustreljen od svojih Mehikancev. Maksova soproga Šarlota je znorela; še danes živi kot živ mrtvi na nekem belgijskem gradu. Grof Ludovik Trani, vojvoda Sicilijanski, svak cesarice Elizabete, se umori sam. Nadvojvodinja Matilda, hčerka nadvojvode Albera, zgori; hotela je tlečo cigareto skriti pred svojim očetom in vnela se je njena plesna toaleta. Prestolonaslednik Rudolf najde v gradšču Mayerling dne 30. januarja 1889. pod dostoj še ne točno pojasnjenimi okoliščinami nasilno smrt. Viljem Franc Jožef pa dne 1894. v Baden u konja in umrje. Nadvojvoda Ladislav umre na poslednjih lovskih nezarode; izprožila se mu je pu-

obetoja. Prvi del proslave: jubilejno javno telovadbo na društvenem letnem telovadišču je društvo že izvršilo na Vidovdan, drugi del se izvrši na obletnico društvene ustanovitve. Na sporedu je telovadna akademija v opernem gledališču zvečer 29. septembra, slavnostni občinski zbor in dr. dne 30. septembra. Podroben spored se objavi pravočasno.

Vaditeljski zbor Sokolskega društva v Ljubljani (Narodni dom) naznanja p. t. roditeljem, da se vrši redna telovadba, moške dece zopet vsak torek in petek od 5. do pol 7. ure popoldne in sicer ob lepem vremenu na letnem telovadišču pod »Tivolijem«, ob slabem vremenu pa v telovadnici v Narodnem domu.

Češkoslovaško Sokolstvo in volitve. Dne 18. septembra t. l. se vršijo v Češkoslovaški republiki občinske volitve, za katere razvijajo vse stranke živahno agitacijo. V glavnem gre boj med naprednimi strankami in med klerikalci ter komunisti. Z ozirom na to priobčuje občinsko glasilo češkega Sokolstva »Čestník Sokolský« članek, v katerem razpravlja o stališču, ki ga naj zavzame Sokolstvo med volitvami. Med drugim pravi: Nedopustno je, da bi sokolska društva posegala v volilni boj, ali da bi sokolski članovali izrabljali društvo v politične svrhe in da bi se politični boj zanesel v telovadnice in društvene prostore. Toda dolžnost vsakega Sokola je, da se udeleži volitev in deluje za napredne stranke, pri tem pa ne sme pozabiti, da je Sokol in se mora tudi v volilnem boju vesti sokolsko. Agitacija naj bo dostojna, toda uspešna in naj se vrši od osebe do osebe proti klerikalni in komunistični stranki, opusti pa naj se agitacija proti naprednim strankam. Pravilno stališče, ki naj bi ga vpoštevale v podobnih slučajih tudi jugoslovenske Sokolstvo.

ška. Dne 10. septembra 1898., torej pred petindvajset leti, pa pade cesarica Elizabeta pod piko anarhista Lucchenija. In končno na dan 28. junija 1914. izkrvavila nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova soproga v Sarajevu ob obali Miljacke.

Strahotne so podrobnosti teh anolov, da ob tej priliki popišemo le atentat na cesarico Elizabeto v Gentu. Cesarica je dne 10. septembra 1898. ob pol dveh popoldne s svojo dvorno damo grofice Szatary zapustila hotel Beau-Rivage in se podala proti pristanišču. Nameravala se je s parnikom prepelati preko genskega jezera, da obišče baronico Rothschild. Tu nenadno skoči izza nekega drevesa anarhist Luccheni in zasadi cesarico trikotno piko v prsi. Cesarica se zgrudi in prenesejo jo na ladjo, Lucchenija pa zgrabijo izvršilci in orožništvo. Smatralo se je, da je cesarica dobila le udarec v pestjo. Toda na ladji se je njeno stanje tako poslabšalo, da so jo prenesli nazaj v hotel Beau Rivage, kjer so žele na obleki ob prsi opaziti krvav madež. V hotelu je cesarica po par minutah izdihnila radi notranje izkrvavitve. V popoldanskem urah se je vest o njeni smrti raznesla po vsem svetu. Luccheni je bil obsojen na dosmrtno ječo in se je nekaj let potem v ječi obesil.

Prošli ponedeljek se je na Dunaju v kapucniški cerkvi opravila zadunka v mrtvo cesarico. Maši so na izrečno željo cesarice Zite prisostvovala vse tri monarhistične stranke! Kakor javljajo dunajski monarhistični listi, je cesarica Zita tudi izrazila željo, da naj v bodoče pri vsaki cerkvenem opravi za člane cesarske hiše prisostvujejo predstavniki vseh tre monarhističnih strank. Toda bolj kakor kdaj prej je menda zapečateni usoda, d molitve ne bodo več ublažile kletve grofice Bathiany . . .

Očividec o japonski katastrofi

Sotrudnik japonskega dnevnika »Miri-kai«, ki se je na dan potresne katastrofe nahajal v Tokiju ter jedva odn sel živo glavo, opisuje takole prvi in naj katastrofalnejši dan japonskega potresa. Prvi potresni sunk je bil v soboto par minut pred poldnevom. Sledilo n je še kakih devet ali deset streslajev. Nato je izgledalo, da bo stvar končar. Toda kmalu so ljudje doživeli največ strahoto, kar jih pomni zgodovina. Zetlja se je začela majati kakor da so vrgli iz tečajev. Hiše so se rušile kak kamenite igračke. Velikostni nebotični katere so v Tokiju zgradili tekem zadnj let po ameriškem vzorcu, so bili v krkem času prah in pepel. Izpod rušev so se žuli obupni kriki ranjenih in četrtih. Bilo je nesmiselno misliti kakršnokoli rešitev blaga in imetja. I srečniki, katere je zalotil potres pod k vrom, niso vedeli, kako bi si po r krajši poti rešili golo življenje. Nihče vedel, kako naj pobegne, kam naj f S tem se je panika postrahovitila. Pr regent se je za časa katastrofe nahajal cesarski palači. Planil je iz poslopja prosto in jel bežati. Potem se je vrnil Tokio in hotel iti domov, toda ni mo doseči palače radi ognja, ki jo je lizal razjedal.

Grozni prizori so se odigrali v držav zgradbah in tovarnah. Na tisoče urnikov, delavcev in delavk je poginilo grobiših pod razvalinami. V Fujl je ta strašen način prišlo ob življenje 700 deklet. Nepozaben mi je zadnji gled na goreči Tokio. Bilo je v sol ob štirih popoldne. Plameni so sadi

ogleda na mesto. Na ulicah so ležali mrtvi kupi mrtvičev. V smrti grozi so zveč ovili roke drug okoli drugega ter v teh strašnih krčih in s popačenimi glazili.

Radi pomanjkanja komunikacijskih sredstev je prišlo do neverjetnih nesporazumov. Raznesel se je n. pr. glas, da bi Korejci umorili ministrskega prednika. Ta dogodek so razširjali vedno zamenjali z incidentom grofa Jamagite, katerega je baje napadlo več napadcev. Pozneje se je izkazalo, da grof Jamagita sploh ni bil napaden, temveč da je bil ranjen ker se je nahajal v bližini neke zgradbe, katero je potres porušil do tal.

Ogenj se je v Tokiju razvil radi tega, ker so po prvih potresnih sunkih popolnoma plinske cevi in eksplozirali gazometri. Ponekod se je vnel plin. Plamen se je širil z blazno hitričo na vse strani.

To je povzročilo, da je postala atmosfera v trenutku neznosna in zadušljiva, obupna in težka. Nešteto ljudi se je zadušilo. Mladost in cesarica sta se ročila po naravnost čudovitem naključju. Za prvega potresnega sunka sta se oba nahajala v vili Niki. Čim sta se odstranila iz poslopja, se je začelo bobnenje in zgradba se je razlezla kakor kup pepela. Intendant cesarske hiše, ki je bil na poti iz Niki v Tokio, je moral plesati čez cele grmade mrtvih trupel, da je mogel izvršiti nujni ukaz glede pomoči nesrečnim žrtvam. V Onaki so oblasti morale na veliko zažigati mrtlice, ker jih ni bilo mogoče pokopati. Zažiganje se je vršilo hitro; mrtva trupla so ljudje kratkoma pometali med goreče ruševine gradb, kjer so mrtlici takoj zgoreli. To je obvarovalo Japonsko pred katastrofalnimi epidemijami.

Kopaniščem. Za dovoljenje eksploatacije mineralne vode se bo plačalo 1000 Din (200), za dovoljenje zidanja hiš v kopaniščih pa 500 Din (100);

21.) za otvoritev ali prenos aptek ali drogerije bo znašala taksa 6000 Din (1500), za pregled stavbišča za apteko 200 Din (20) ter za pregled zgradbe 500 Din (50);

22.) za dovoljenje, da se smejo prodajati strupene stvari 1000 Din (100);

23.) za predlog da se mladostnik proglasi predčasno polnoletnim 500 Din (50);

24.) za predlog, da se proglasi kdo umobolnim 200 Din (10). Kaj pa in slučaj, da ne more plačati te takse?

25.) za protokoliranje firme 500 Din (v Ljubljani in Mariboru) 300, 150 Din (dosedaj 200, 120, 60);

26.) za vsako carinsko deklaracijo 5 Din (2), za vsak tovorni list 5 Din (1);

27.) važna za naše priseljence je določba, da bo treba plačati 500 Din (50) za odobrenje, da se sme carinsko revidirati importirana pohištva izven carinarnice, n. pr. doma.

28.) znano je, v kakih tesnih razmerah živijo trafikanti. Finančni minister se jih je spomnil s primerno takso. Razven vseh drugih pristojbin bodo morali plačati za dovoljenje maloprodaje duhana, poštinih znamk, smodnika, orožja v večjih mestih 200 Din (30) v manjših pa 100, 50 oz. 20 Din (15, 10, 5);

29.) za vsako igro, igralnih kart ali doma 50 Din (15). To takso imajo plačati tudi zasebniki, drugače jih zadene visoka kazen;

30.) za pospeševanje stavljenstva in za pomoč stanovanjski misliji finančni minister očividno nima smisla, kajti vseh drugih taks mora plačati, kdor hoče zidati tudi najmanjšo bajto 50 Din (10), za pregled stavlbenega načrta ter za kolavdavlje stavbe 300 Din (50), v mestih ter 100 Din (20) na deželi.

S krepkim zamahom je izvršil finančni minister »izenačenje« pristojbin na ta način, da je določbe starega srbskega zakona o taksah iz leta 1911, v kolikor dosedaj še niso veljale za vso državo razširil na teritoriji cele kraljevine ter jih znatno poostilil.

Tako smo dobili preko noči občuten prosvetni davek. Uradniki, ki bodo v smislu službene pragmatike polagali strokovne izpite bodo plačevali 20 + 30 Din, zdravniki za izvrševanje prakse po 1000 (v večjih mestih), 600 in 300 Din, babice bodo plačale takso (60 Din), kolek na spričevalo o položenem učiteljskem izpitu bo stal 150 Din, za profesorški izpit 200 Din. Jadne naše šole so oblagodane s posebnimi taksami: razredno spričevalo v ljudski šoli 5 Din, za višje srednje šole po 10 Din, maturitetno spričevalo 30 Din. Kdor ne plača, se ne sme učiti! Kajti minister predpisuje, da niti v ljudski šoli ne sme biti sprejet v višji razred nihče, kdor ni plačal takse za prejšnje leto. Uboge naše Mice in Janez-

kil in naši visokošolci! Prekventacijsko spričevalo 20 Din, za kolokvijijsko spričevalo 30 Din, za doktorsko diplomno 500 Din. Vsak listič, ki ga potrebuješ na vseučilišču bo v bodoče kolekovan in stromaški študent, ki prosti za štipendijo bo največ plačeval, ker ravno ta rabi največ potrdil in spričeval.

Z otežčenjem dostopnosti kulture gre roko v roki podraženje pravice. Za civilnopravne spore bodo znašale v bodoče pristojbine 3 odst. od vrednosti spornega predmeta, povrh pa se mora še pri izročitvi tožbenega spisa plačati od 30 do 300 Din takse po vrednosti. Pri tožbi na višje (apelacijsko) sodišče plačajo takso 50 — 200 Din za prvo polovico pole, za vsako nadaljnjo stran pa četrtino te takse. Za kasacijsko sodišče veljajo takse 100 do 400 Din za prvo polovico. Tudi sodbe kazenskih sodišč so natančno razpredeljene, berač ki bo obsojen na 3 dni bo plačal 50 Din, izkušeni lopov, ki dobi 15 let bo prilepil kolek 500 Din na svojo obsodbo. Če se čutili nedolžnega ter pritožiš, plačaj za vsake pol pole 50 Din odnosno 100 Din, kadar greš na kasacijsko sodišče. Gospod minister je storil vse, da malega človeka kar najbolj daleč drži od sodnijskih vrat...

Da vredno zaključim svoj projekt, ki naj kot zakon velja že od 1. septembra je minister postavil posebno petletno komisijo, ki bo nadzirala tiskanje novih kolekov in kateri bo on odredil dnevnice. In keno je določil (v čl. 6.), da morajo oblasti vsako vlogo, ki ni predpisano kolekovana ali je premalo kolekovana vreči v koš — pa naj bo to upravná ali občinska oblast ali pa sodišče.

Gospodarstvo

Nove takse

Ogromno povišanje pristojbin.

Beograd, 11. septembra.

Demokratski člani finančnega odbora bodo kar najostreje nastopili proti ogromnemu povišanju zlasti onih taks, s katerimi so prizadete široke plasti naroda ter prosvetni interesi.

Najvažnejša povišanja po načrtu vlade so sledeča:

1.) za vloge na oblasti, ako ni predpisana posebna večja taksa 5 Din, mesto dosedanjih 2 Din;

2.) za vsako prilogo k vlogam in prošnjam 2 Din (preje 50 p);

3.) za spričevala in uverenja 20 Din (preje 5 Din);

4.) minimalna taksa za pismene rešitve oblasti 20 Din (preje 5 Din);

5.) za pritožbe na višje oblasti minimalno 20 Din (preje 5 Din);

6.) za lepake 10 p (5 p);

7.) za družabne pogodbe 20 Din in 100 Din (preje 10 Din in 20 Din), pri akcijonarskih družbah 6 % (preje 4 %);

8.) za kupoprodajne pogodbe 2 % od kupne cene premoženja (preje 1 %);

6 % od prometne vrednosti nepremičnin (preje 5 % od kupne cene);

9.) zakupne (najeminske) pogodbe 2 % od zakupnine. Lastnik hiše ne plača te takse;

10.) za oferte pri javnih licitacijah pri oblastih 100 Din (20 Din);

11.) na gostilniške, hotelske, kavarniške račune v krajih z več nego 2000 prebivalci ter letoviščih 20 p od vsakega računa;

12.) na čeke, bone, pobotnice 50 p (preje 20 p), na čeke poštne hranilnice 10 p (preje 5 p);

13.) za pritožbe Državnemu Savetu

proti odlokom upravnih oblasti 100 dinarjev (dosedaj 10 Din), upravnim sodiščem 50 Din;

14.) za takozvane »objave« (legitimacije v notranjem ali pograničnem prometu) 5 Din (dosedaj 2 Din);

15.) za pravo na točenje pijače se uvaja nova taksa, ki jo mora plačati vsakdo, ki se peča s točenjem pijače (tudi brezalkoholnih) bodisi kot glavnim ali postranskim poslom. Takso bodo plačevali kavarnarji, slaščičarji, gostilničarji, delikatesni trgovci itd. Ona znaša v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mariboru, Splitu, Sarajevu in v vseh kopaniščih 1500 Din, 1000, 750, 500 Din polletno po obsegu obrata, v krajih preko 2000 prebivalcev 1000, 750, 500, 300 Din, v manjših krajih 750, 500, 300, 200 Din. To takso plačajo tudi vinogradniki, ki imajo dovoljenje za prodavanje lastnega pridelka.

16.) za potrdilo trgovskih, mojstrskih in pomočniških spričeval bo, 20 in 5 Din (15, 5, 1 Din);

17.) eno takso je finančni minister vendar znižal; a čudo! znižal je takso na vstopnice pri konjskih dirkah in sicer od 20 na 10 odst. Kratka zgodovina tega znižanja je ta-le: minister dr. Vel. Janković je predsednik »Kola jaharča« v Beogradu. Gosp. predsednik mora seveda nekaj prezentirati svojemu društvu in to se najlažje napravi na račun državne kase;

18.) taksa za enovprežnega izvoščeka se poveča od 100 na 200 ter za dvovprežnega od 200 na 500 Din letno;

19.) uverenje o svojini ovc, koz in svinj se bo plačalo 1 Din (20 par) ter o svojini ostale živine 5 Din (50 par);

20.) Posebno neprijateljstvo kaže finančni minister proti mineralni vodi in

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (12. t. m.)

ni poslovala radi drugega dne judovskega novega leta.

Beogradska blagovna borza (12. t. m.)

ni poslovala, ker ni bilo interesentov.

Zagrebska blagovna borza (12. t. m.)

Oves: bosanski, rešetan, franko Prijedor, povpraševanje 230, ponudba 235; slavonski, franko Nova Gradiška, ponudba 240. Turščica: baška, franko Sv. Ivan, 2 vagona 272.5; baška, franko Petrovac, ponudba 275. Fižol: beli, pariteta Zagreb, povpraševanje 485; pisani, franko Koprivnica, ponudba 455. Moka: banatska, franko vagon Beograd, »0«, dvojno sipka, ponudba 555; banatska, »0«, sipka, ponudba 550; baška, sortirana, baza »0«, franko Ada, 1 vagon 555; baška, baza »0«, franko Cervenka, 1 vagon 550; baza »0«, franko Zagreb, denar 590.

Zagrebski tedenski sejem (12. t. m.)

Sejem zelo dobro uspel. Obilen dogon goveje živine in konj ter obilen dovoz sene. Zlasti močno povpraševanje je bilo po teletih za izvoz. Cene se v glavnem niso spremenile. Za kg žive teže notirajo v Din: volj domači I. 14.50 — 15, II. 12.5

Hmeljski tržni poročila.

Zalac (Savinska dolina), 12. septembra.

Cene 105 do 107.5 Din (420 do 430 K) za 1 kg. Producenti mnogo prodajajo.

Zatec (Češkoslovaška), 11. septembra.

Zivahno nakupovanje na kmetih po 2900 do 3100 Kč za 50 kg, v Zatecu do 3300 Kč za 50 kg. Zelo čvrsto rastoče cene.

Nürnberg (Nemčija), 12. septembra

ob pol 10. uri dopoldne. Zivahno nakupovanje. Cene 5200 milijonov mark za 50 kg. Producenti zahtevajo še višje cene

= Delno uklinjenje železniškega prometa z Madžarsko. Iz Zagreba javljajo, da je blagovni promet z Madžarsko delno uklinjen. Železniške postaje so dočile naročila, da do nadaljnjega ne sprejemajo žitnih pošiljatev za Budimpešto, Bekeressabo in Szolnok ter lesnih pošiljatev za Budimpešto.

= Carinarnica v Bosanskem Brodu, ki se je opustila, se zopet otvori.

= »Meja«, št. 16 ima nastopno vsebino: A. Brihar: Izložba u Novom Sadu. — Oskar Ivon-Bille: Bolesti i mane vina. — Dr. V. Mandekić: Čišćenje semena. — Ilija Bošnjak: Težačka hemija. — J. L.: Zakon o osiguranju useva od tuče. — Biljeske. — Razne vijesti. — Književnost.

= Obtok bankovcev v Madžarski se je v prvem tednu septembra povečal za 44.5 milijarde na 444 milijard. To pomeni povečanje obtoka za nad 11 odst. Inflacija v Madžarski gre že za slabimi vzgladi.

= Zlatonovčanična banka v Nemčiji. Iz Berlina javljajo: Zlatonovčanična banka, katere osnivanje je bilo te dni sklenjeno, bo pričela s poslovanjem še tekom 14 dni. Propadanje marke sili k največji hitrosti. Nova emisijaska banka bo imela v večji meri značaj privatne banke nego sedanja Državna banka. Valuta papirnata marke se bo za enkrat še nadalje obdržala. Po tej valutni reformi se ustvari torej najprej paralelna valuta v zlatih bankovcih. Splošna zamenjava papirnatih v zlate bankovce ni v načrtu.

Pisalni stroji, potrebščine

Mehanična delavnica (popravljalnica) LJUBLJANA Šelenburgova ulica 6/I. L. BARAGA.

Najboljši premog, drva in oglje

kupite najceneje pri 130 Družbi ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. — Tel. 320.

Trgovina z moko in žitom na debele v Mariboru

išče potnika

za prejšnje Spod. Štajersko proti fiksnim plačilom in proviziji. Oziralo se bo na mlado, agilno moč, popolnoma večjo slovenskega in nemškega jezika. Ponudbe je poslati na upravo lista »Jutro« pod »Potnik 4872«.

Zarezani cementni strešnik, betonske cevi, stopnice iz umetnega kamena po načrtu, betonske ograje, vratne podboje

4095 nudi najceneje

F. BANDA & DRUG

Ljubljana, Karlovska cesta 8.

AND. JAKIL

tovarna kož in čevljev, d. d. 174 prodajalna Ljubljana, Poljanska cesta 13

Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz telečjega boksa v vseh bojah, gove ega boksa in rjave kravine.

Solidno delo! Znižane cene!

Najboljši uspeh imajo „Mali ogiasi“ v „JUTRU“!

POZOR!

Osojene dame in gospodje, ki želijo imeti res po meri urejeno obleko po najmodernejši modi in po konformnosti cen, naj se obrnejo na

Brata Brunskole, Ljubljana Židovska ulica št. 5.

POTNIK 4872

Spirituosne stroke, ki je v Sloveniji dobro vpeljan pri vseh trdnih, kavarnah in hotelih

dobi dobro mesto v prvotnem podjetju. Obirn ponudbe z navedbo prejšnjih služb je poslati pod »Potnik« na upravo »Jutro«.

STOJEP SKA

perfektna, večja nemška stenograf je ter arhivarskega, nemškega in po možnosti slovenskega jezika, se takoj sprejme.

Obirn ponudbe je poslati pod »Zmožnost« na upravo lista »Jutro«.

Skladiščnik

Spirituosne stroke, z daljšo prakso in prvotnimi referencami,

se takoj sprejme.

Obirn ponudbe je poslati pod »Battie Axe« na upravo »Jutro«.

CEMENT

premog 4353 in strešno opeko

ima stalno v zalogi H. PETRIC, Ljubljana, Dunajska cesta št. 33. Telefon 366. Skladilišče »Balkana«.

Obratni in poslovni prostori

za industrijsko ali trgovsko podjetje v Mariboru takoj na razpolago. D. d. »Orient« v Mariboru prodaja svoje nepremičnine v Mariboru tik glavne kolodvora, obstoječe iz dvonadstropne hiše z obširnimi novozidanimi pisarniškimi prostori v posebni enonadstropni novi zgradbi, z obširnimi novimi suhimi skladišči, z velikim hlevom in senikom, avtogaražo in novim stanovanjem za čuvaja, veliko dvorišče. Posebno ugodno za trgovino engros ali industrijsko podjetje. Na razpolago popolna pisarniška oprema. — Ponudbe na D. d. »Orient«, Maribor, Meljska cesta 12. 4871

GOSPODINJE

zahtevajte povsod najboljšo angleško kremo v vseh barvah. Glavno zastopstvo »FORTUNA«, St. Bizjak in drug, Ljubljana, Krekov trg 7-8. poleg Mestnega doma.

Slive

kakor lepa namizna jabolka nudi po najnižjih dnevnih cenah 4765

«Agrarija»

veletrgovina z deželnimi pridelki Maribor, Čopova ul. 2.

Ivan Piculin

Križe pri Tržiču. Priporoča različne dobro izdelane čevlje.

„OLLA“ GUM.

najsigurnjša, najbolj poznana higijenska gumi sedanosti

Strokovnjaško pregledana in zamenjena. Zakonito zavarovana. Razpošila v vse kraje Jugoslavije lekarnam, drogerijam in parfumerijam po čudno nizkih cenah, kekor tudi privatnikom z največjo diskrekcijo s povzetjem.

Uran Parfumerija, Ljubljana

Mestni trg 11. 4362

Josip in Rajko Turk

špedicijsko podjetje 4856

v LJUBLJANI, Vidovdanska cesta 3

prevzema ocarinjenje ter prevažanje vsakovrstnega blaga po najnižjih cenah.

Istotam se prodaja prvovrstno prešano seno na drobno in debelo. Prodaja se tudi veliki brek-vor in dva manjša, dobro ohranjena vozova na vzmetih ter 300 jutastih in 100 papirnatih vreč.

Predilnica za žimo LEO MATAJC

(Anton Globočnik)

Stražišče pri Kranju

dobavlja vsako množino vseh vrst 4805

žime

za žimnice, tapetniška in sedlarska dela. V zalogi imam belo in črno žimo od 70 cm dalje ter za ščetkarje 27/32 cm dolgo.

Kupujem po najvišjih cenah neizdelano konjsko, govejo žimo in ščetline.

OGLAS.

Direkcija državne imovine »Belje« v Kneževu (Baranja) javlja, da bo dne 20. septembra ob 11. uri dopoldne v prostorih direkcije pisarna ofortalna licitacija za nabavo okoli 20.000 vagonov premoga temne barve, proizvod naše ali katere tuje zemlje.

Pogoji licitacije so nastopni:

1. Drazbenik se mora zavezati, da premog takoj dobavi;
2. da v ponudbi navede provenienco in vrsto premoga;
3. cene se morajo računati za vsako vrsto in provenienco posebej, in sicer franko postaja Beli Manastir.

Ponudba mora biti kolkovana s kolkom za 20 Din in poslana v zapečatenem zavitku direkciji najpozneje do dne 19. istega meseca v Kneževu; a ponudniki, ki osobno pridejo, lahko ponudbe izročijo na dan licitacije do 10. ure dopoldne odrediti komisiji.

Kavcija za naše državljane s 5 %, a za tuje z 10 %, se mora položiti v zmislu čl. 89 zakona o drž. računovodstvu.

Licitanti, ko pošljejo ponudbe pismenim putem, pa ne pridejo osobno, morajo svoji ponudbi priložiti revers o položeni kavciji.

Licitacija je za ponudnika obvezna takoj, za direkcijo pa, ko jo ministarstvo za finance odobri.

Pravico udeležiti se te licitacije imajo samo oni, ki s potrdilom pristojnih zbornih dokažejo pravico do tega posla in ki dokažejo, da so plačali davek za tretje četrtletje t. l.

Iz pisarne direkcije državne imovine Bolje v Kneževu dne 7. septembra 1923. r. št. 9982. 4851

Veliki inkvizitor

Ljubljanski roman iz najstranotnejše dobe človeške zgodovine.

XXXVI.

Na kolesu.

Ob šestih zjutraj. V ječo «En capilla» je stopil krvnik. Ko ga je ugledal Jožef, ga je obšla groza, da so se mu ušibila kolena in se mu je stemnilo pred očmi. Toda premagal se je in dejal tiho: «Pripravljen sem.»

Krvnik mu je slekel kuto iz bele volne in ga oblekel v drugo, ki je bila napol rdeča, napol črna. Črna hloja je izražala ubijalca očeta, rdeča bogokletnika. Na glavo mu je nateknil zeleno kapo z belim križem. Apatično se je dal obsojenec preoblečati.

«Opravite poslednjo molitev!» mu je dejal krvnik nato in odšel.

Jožef se je vrgel na tla pred razpelo in jokal. . . Kmalu je vstopil redovnik, ki je pokleknil poleg njega, govoril o kesanju, pokori in večnem življenju ter mu izročil križ.

Potem se je ječa napolnila z vojaki in fratri. . . nekdo je Jožefu zvezal roke z vrstico. . . nekdo ga je pehal iz ječe. . . Stopali so po stopnicah in hodnikih. . . vojaki, fratri z gorečimi svečami. . . čule so se glasne molitve, povelja, hrumenje zijajočega občinstva. . .

Ko so vroči solnčni žarki padli na Jožefov kakor slonova kost beli obraz, je iznenaden zaprl oči.

«Ah, blago solnce!» je razmišljal. «Zadnjič me obsevala. . . In dvignil je glavo, da bi čutil solnčno toploto tem bolj, zapri napol oči in korakal.

Radovedno ljudstvo, ki povsod in vedno rado uživa razdražljive senzacije, se je v gosti trumi valilo ob obeh straneh. Mnogi so bili ginjeni ob pogledu na obsojenčovo mlado, lepo lice, ki je bilo kakor žensko ali angelsko. Čudili so se, da je ta krasni mladenič morilec strašnega velikega inkvizitorja,

čaj so si predstavljali atentatorja kot grdobno gorostasnega telesa.

Nihče ni psoval obsojenca. Nekaj familarov je skušalo razburiti ljudstvo in začelo klicati: «Morilec! Satan! Prekleti!» — toda ljudje so ugovarjali: «Molčite! Svoj zločin poplača s smrtjo; zato ga ne psujte!»

Narod je očividno stal pod močnim vtiskom Jožefove lepe mladosti, a mrzki spomini na Petra Arbuesa so le še večali to sočutje. Zato je vse molčalo.

Med gledalci je bil tudi alguazil in tajni član Gardunije, gostilničar Buene Venture, Coco.

Par dni pred atentatom na velikega inkvizitorja je bil prišel pater Jožef ponoči k njemu na dom in mu je izročil v platno zašito in zavito listino.

«Bržčas se že te dni pripeti nekaj, da mi ne bo mogoče v Cadix,» mu je dejal dominikanec. «Tam pričakujejo begunci ladjo, ki jih odpelje preko morja na varno. Želim pa, da dobi senora Dolores grofica Vargaška zanesljivo tole listino. Edino vam zaupam, Coco. Prodajte svojo krčmo in odpotujte čim prej za grofico. S seboj vzemite svojo sestro Culevrino in Manolino. V tej listini je določeno, da si tudi vi trije lahko ustanovite na francoskih tleh lepšo in častnejšo bodočnost.»

Coco je strmel. Patrova želja je bila presenetljivo smela.

«Vse naj pustim in grem v tujino?» se je pomišljal.

«Kakor sem rekel. V Franciji vas čaka mir, ki je edina prava sreča, in častnejši zaslužek. Verujte mi in poslušajte!»

«A kdaj bi moral odriniti?»

«Najkasneje v desetih dneh. A potujte noč in dan ter po najkrajši poti!»

«Odpotujemo, častiti,» je odgovoril Coco. Še nikoli se ni kesal, kadarkoli je poslušal patra Jožefa. Na Francijo pa je mislil že sam: tam leži v lukah zlato po cestah in marljiv človek lahko obogati v par letih. Že dolgo se mu je studila služba in razmere so postajale neznosne.

Zdaj je Coco stal na cesti in gledal, kako ženejo patra Jožefa na morišče. Sinoči je bil prodal Bueno Venturo guapo Cuerpu de Hierro in skupil je več, nego se je kdaj nadejal. Pri zadnjem avtodafanju je Cuerdo pač imenitno zaslužil. Oženiti se hoče in kot krčmar ter nedosežen igrač na karte posledje uživati zasluženi pokoj.

Že za jutri na vse zgodaj so si Coco, Culevrina in Manolina naročili tri krepke mule, da pobegnejo. Mandamiento jim je zaupal tudi že geslo, da bodo mogli potovati neovirani in celo podpirani po bratih gardunijcih ondolnih krajev. . .

«Vse nas si prekosil, junaški mladenič!» je razmišljal Coco, ko je gledal obsojenca. «Prehitel si Cuerdo, Manolino in Mandamiento. Vsi smo mojstri skaze v primeru s teboj.»

Prav tedaj se je ozrl pater Jožef in zagledal alguazila Coca. Za hip je obstal in se zazrl vanj z nepopisno tugo, kakor bi ga vprašal:

«Mar še nisi odtod?»

Coco si je položil roko na srce in odločno prikimal. Potem pa je zakričal na ljudi:

«Prostor! Prostor, zijala! Mar vas ni sram, da delate povsod napoto?»

Pater Jožef je razumel Cocov znak; obraz se mu je razjasnil in urno je korakal dalje.

Končno je došel spreved na Veliki trg.

Ko je Jožef zagledal prostor, kjer je šele nedavno poginila dolga vrsta hrabrih žrtev, neomajnih v svojem verskem prepričanju, se mu je skrčilo srce.

«Maščeval sem vas,» mu je šinilo skozi močgane. «O Bog, odpusti mi, da nisem mogel drugače!»

In še globlje je sklonil glavo na prstih krepkih korakov stopal po stopnicah na morišče. Menih, ki ga je spremljal vso pot, je šel tudi zdaj za njim. Še poslednjič je padel Jožef na kolena, dvignil oči k nebu in molil iz najgloblje srca. Nato je vstal in se ozrl po občinstvu.

In med vsemi neznanimi obrazi je zagledal tik pod seboj blede, mil obraz.

Kakor Marija pod križem Kristusovem je stala tu Juana in gledala nanj.

Ko sta se spogledala, si je stisnila Juana mantiljo preko lice, a jo takoj zopet razgrnila, kakor bi mu hotela sporočiti: «Le trenotek še in skupaj bomo vsi.»

Jožef je razumel njen znak. Razvezali so mu roke in pritiskal je svoje ustnice na križec, ki ga je nosil s seboj vso pot. Menih je pristopil in blagoslovil obsojenca; nato se je umaknil po stopnicah navzdol in čakal ondi.

In pristopil je krvnik, ves zavrt v rdečo tuniko in z rdečo kapuco na glavi. Zgrabil je Jožefa za desnico in ga potegnil k visokemu tnalu. Položil je njegovo desnico na tnal in jo hotel privezati z vrvmi.

«Ni treba,» je dejal Jožef. «Ne bojim se.»

Krvnik si je segel za hrbet, in hitreje kakor beseda je švignila skozi zrak in padla na Jožefovo zapet velika sekira. Bleda, prozorna roka je poskočila in padla na tla, iz presekanih žil pa je sikala kri v slišnih curkih.

Krik groze je zadonel iz množice, Jožef pa ni niti zlinil, le ustnice si je grizel, njegov obraz je postal čisto siv in udje so mu drgetali kakor v groznici. Jedva se je držal pokonci.

Krvnik mu je hotel štulo zavezati s cunjjo, da bi zadržal odtok krvi, Jožef pa je prosil:

«Pustite! Čim prej odteče, tem bolje! Litite, sicer se onesvestim!»

Priskočila sta dva krvnikova hlapca in položila Jožefa na kolo.

Kolesne prečke so bile narejene v obliki križa sv. Andreja. Nanje sta položila obsojenca tako, da so mu ležali udje, roke in noge, v obliki velikega X, ter jim privezali z vrmi.

Nato je pristopil krvnik in z železnim kijem udaril po desnici. Kakor steklo so se razdrobile kosti. Temen, zategel, počasi zamirajoč stok, kakor brnenje udarjenega zvona, se je razlegnil in polagoma utihnil. Jožefovi udje pa so vzle vrvem drgetali kakor bičani.

A Jožef se ni zavedal več. Nič več

ni čutil udarcev kija, ki so mu razdrobili kosti še na levi ter na obeh nogah. Kri je tekla kakor voda iz studečnice, — a tekla je že iz žil mrtveca.

Med množico se je dvignil jok in stok, histrični kriki so se mešali med javkanje žensk, nekaj oseb je omedlelo in večina gledalcev je pobegnila kakor preganjana.

Krvnik je položil mrtvecu dlan na srčno stran telesa in izjavil glasno:

«Mrtvec je!»

«Bog bodi usmiljen njegovi duši!» je odgovoril duhovnik pod odrom ter se okrenil k občinstvu:

«Molite, bratje, zanj, ki je pravkar izdihnil!»

In odšel je. . . Odšli so tudi sodniki z balkona, krvnik in hlapci. Ostali so le trije vojaki, ki so morali stražiti truplo, dokler se ne vrne krvnik, da ga razčveti. To se je imelo zgoditi, ko se znoči.

Trg se je torej izpraznil. Le večak se je ustavil še kak nov radovednež, se približal morišču in je ogledoval mrtveca. Toda stražarji so vsakogar hitro odganjali dalje.

Solnce pa se je dvigalo višje in višje ter je žgalo huje in huje. Stražarji so iskali sence za odrom in zaspano zevali.

Vajeni so bili takih prizorov in se niso nad njimi razburjali niti najmanj. Pogovarjali so se o svojih ljubicah, o vinu, pretepih, se šalili, podremavali ter se togotili, kadar jih je zbudil nov radovednež.

Popoldne so prišli drugi trije stražniki, ki so se dolgočasili in zabavali, kakor njih predniki.

Končno se je začelo mračiti. Plaza mayor — Veliki trg — je bil prazen. Nihče se ni več upal blizu morišča. Tudi vsa okna po hišah so bila zaprta in zastarta. Meščanje so pač vedeli, da se bliža najgroznejše dejanje kazni.

Okoli desetih je prišel krvnik in hlapcema. Razvezali in slekli so truplo do gola. Nato so prižgali smolnice in krvnik je začel svoj grozovit posel. . .

(Dalje prihodnjik)

ARKO Liqueur Triple Sec

Učne knjige za srednje šole:

I. drž. gimnazija	Drž. realna gimnazija na Poljanah	Drž. realna gimn. v Beethovnovi ulici	Državna realka	Ženska realna gimnazija
I. razred: Katoški katekizem (I.—II. r.) Breznik, Slov. slovnica (I.—VIII. r.) Wester, Slov. čitanka I. Maretič, Gramatika hrv. ili srb. jezika (I.—VIII.) Divkovič, Čitanka I. Tumirz, Deutsches Sprachbuch für nicht-deutsche Volksschulen I. Pipenbacher, Latinska slovnica (I.—VIII.) Pipenbacher, Latinska vadnica I. Pajk-Križnik, Zemljepis za srednje šole Kocen-Hranilović-Modestina, Kocenov atlas (I.—VIII.) Matek-Peterlin, Aritmetika za nižje r. (I.—III.) Mazi, Geometrija za nižje r. (I.—III.) Macher, Prirodopis živalsstva (I.—II.) Macher, Prirodopis rastlinsstva (I.—II.)	I. razred: Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Bačič, Vježbenica. Za nemščino, latinščino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	I. razred: Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Bačič, Vježbenica. Lesica-Lokovček-Mole, Prva srbsko-hrvat. čitanka. Za nemščino, latinščino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	I. razred: Za verouk in slovenščino kot na I. državni gimnaziji. Lesica-Lokovček-Mole, Prva srbsko-hrvat. čitanka. Sturm, Francoska vadnica I. Pajk-Križnik, Zemljepis. Koren-Hranilović, Kocenov atlas. Bučar, Zgodovina starega veka. Putzger-Srkulj, Historični šolski atlas. Za matematiko in prirodopis kot na I. državni gimnaziji.	I. razred: Za verouk, slovenščino, srbohrvaščino, francosčino, zemljepis, matematiko in prirodopis kot na realki, za nemščino kot na I. državni gimnaziji.
II. razred: Stroj, Liturgika. Wester, Slov. čitanka II. Tumirz, Deutsches Sprachbuch II. Pipenbacher, Latinska vadnica II. Bučar, Zgodovina starega veka. Putzger, Zgodovinski atlas. Ostale kot v I. razredu.	II. razred: Vse kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v I. razredu.	II. razred: Vse kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v I. razredu.	II. razred: Wester, Slovenska čitanka II. Sturm, Francoska vadnica II. Melik, Zgodovina srednjega veka. Ostale kot v I. razredu.	II. razred: Za verouk, slovenščino, nemščino, zgodovino kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino: Divkovič, Hrvatska čitanka I. Ilešič, Vježbenica srbohrvaškega jezika. Za latinščino kot na I. državni v I. razredu. V francoščini kot na realki v II. razredu. Ostale kot v I. razredu.
III. razred: Karlin, Zgodbe razodetja božjega v stari zavezi. Wester, Slovenska čitanka III. Tumirz, Deutsches Sprachbuch III. Pipenbacher, Latinska vadnica III. Križan, Latinska čitanka za 3. razred. Bradač-Ovana, Grška slovnica (III.—VII.). Bradač, Grška vadnica (III.—VI.). Melik, Zgodovina srednjega veka. Seneković, Fizika in kemija (III.—IV.). Ostale kot v I. oziroma II. razredu.	III. razred: Za verouk in slovenščino kot na I. gimn. Končnik-Pon, Deutsches Lesebuch II. Za latinščino kot na I. državni gimnaziji. Sturm Franc, Vadnica I. Za zgodovino in fiziko kot na I. državni gimnaziji. Ostale kot v I. oziroma II. razredu.	III. razred: Vse kot na realni gimnaziji le še: Stroj, Liturgika.	III. razred: Karlin, Zgodbe. Stroj, Liturgika. Wester, Slovenska čitanka III. Tumirz, Deutsche Sprachlehre für Mittel-schulen. Jellinek, Pollak, Streinz, Deutsches Lesebuch für Realschulen I. Sturm Franc, Vadnica III. Bučar, Zgodovina novega veka. Seneković, Fizika. Ostale kot v I., oziroma II. razredu.	III. razred: Za verouk, slovenščino, nemščino, zgodovino, fiziko kot na I. državni gimn. Za srbohrvaščino: Florschütz, Gramatika, srbohrv. jezika. Jovanović-Ivković, Srpska čitanka za 3. razred. Za latinščino: Kot na I. državni v II. razredu. Za francoščino: Juvancič, Učna knjiga francoskega jezika II. Ostale kot v I., oziroma II. razredu.
IV. razred: Karlin, Zgodbe (nova zaveza). Wester, Slov. čitanka IV. Kosovske narodne pesmi. Končnik-Pon, Deutsches Lesebuch II. Pipenbacher, Latinska vadnica IV. Križan, Latinska čitanka za IV. razred. Melik, Zgodovina starega veka. Bučar, Zgodovina novega veka. Matek, Aritmetika in algebra za IV. in V. razred. Matek-Mazi-Jeran, Geometrija za IV. in V. razred. Herle, Kemija in mineralogija za IV. r. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	IV. razred: Za verouk, slovenščino, latinščino, nemščino, zgodovino, zemljepis, matematiko, mineralogijo kot na I. državni gimnaziji. Sturm, Francoska vadnica II. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	IV. razred: Deimel, Neues Testament. Wester, Slovenska čitanka IV. Willomitzer-Tschinkel, Deutsche Sprachlehre. Bauer-Jellinek-Pollak, Deutsches Lesebuch IV. Hammer, Praktischer Lehrgang der französischen Sprache I/II. Scheindler, Lateinische Schulgrammatik. Prinz, Lateinisches Lehrbuch. Caesar de bello Gallico, Prammer I. Melik: Zemljepis. Putzgerjev atlant. Kocenov atlant. Močnik-Zahradniček, Arithmetik für die III. und IV. Klasse. Močnik-Splimann, Geometrie. (Seneković — Fizika). Rosenberg, Lehrbuch der Physik.	IV. razred: Karlin, Zgodbe (nova zaveza). Wester, Slovenska čitanka IV. Jellinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch I. Juvancič, Učna knjiga francoskega jezika. Srednja stopnja. Melik, Zemljepis kraljevine SHS. Pirc, Zgodovina starega veka za višje razrede. Matek-Zupančič, Aritmetika in algebra za višje razrede. Matek, Geometrija za IV. in V. razred. Baebler, Kemija in mineralogija. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.	IV. razred: Za verouk, slovenščino, zemljepis, zgodovino, matematiko, kemijo kot na I. državni gimnaziji. Za srbohrvaščino kot v III. razredu. Za latinščino kot na I. državni gimnaziji v III. razredu. Za nemščino Tumirz, Deutsches Sprachbuch III. Za francoščino kot na realki v IV. razredu. Ostale kot v I. in naslednjih razredih.

Vse te knjige, kakor tudi knjige za vse višje razrede srednjih šol, se dobe v knjigarni

Tiskovne zadruge v Ljubljani

Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte.

Domače vesti

• **Sožalje kralja Aleksandra Japonci** vladi. Kralj Aleksander je poslal japonski vladi brzojavko, v kateri izraža svoje sožalje povodom velike katastrofe, ki je zadela Japonsko radi potresa.

• **Krst in poroka na našem dvoru?** Beograjski listi poročajo, da pride vojvoda od Yorka osebno v Beograd k krstu prestolonaslednika, ker bo tudi kum princu Pavlu, ki se istočasno poroči.

• **Novi šef izseljeniškega komisariata** v Zagrebu. Za izseljeniškega komisariata v Zagrebu, v činu inšpektorja I. razreda ministrstva socijalne politike je postavljen dr. Fedor Aranicki, vladni tajnik pokrajinske uprave v Zagrebu.

• **Rodoljuben protest.** Umrovljenje glavnega narodnega oficirja in vzornika majorja Martina Colariča je razburilo vse narodne kroge. Družba njegovih spoštovateljev je sinoči napravila v znak protesta proti temu krivičnemu šinu 2500 Din za Sokolski dom na Taboru.

• **Kongres zastopnikov mestnih občin** v Pragi. V Pragi se je vršil te dni kongres zastopnikov mestnih občin, na katerem je zastopal ljubljansko mestno občino župan dr. Perič. Izmed jugoslovanskih mest so bile še zastopane občine Zagreb, Varaždin in Zemun. Pragiški župan dr. Baxa je v svojem poročnem govoru omenil, da se bo baval kongres zlasti s gospodarskimi vprašanji mestnih občin. Zastopnika Varšave in Ljubljane sta poudarjala potrebo ozkih stikov in sodelovanja vseh slovanskih mest. Kongres je razpravljal o vprašanju čiščenja mest ter o gradbenih zadevah in javnih delih. Češkoslovski minister gradbenih del, Srba, je predložil zanimive podatke o gradbenem delovanju češkoslovanske republike v povojni dobi. V prvi gradbeni dobi je bilo na Češkoslovanskem zgrajenih 10.123 novih hiš s 30.374 stanovanji. Gradbeni stroški so znašali 1.550.788.432 Kč. K stroškom je pripadala država 631.962.404 Kč. Po uveljavljenju novega gradbenega zakona, leta 1921. pa do 1. avgusta letos je bilo nadalje zgrajenih 12.124 novih hiš s 23.321 stanovanji. Posebna pozornost se je posvečala oskrbi stanovanj za državne nameščenice, v katero svrsto je pripadala država 270 milijonov Kč, ter dijaškim kolonijam. Zanimivo bi bilo izvedeti, ali so se taki podatki zbliznili tudi v Jugoslaviji in kakšni so rezultati.

• **Stanje stavke v Trboveljskih rudnikih.** Kakor nam poročajo, se je včeraj javilo v Trbovljah nad 500 rudarjev na delo, večinoma jamskih delavcev, tako da so sedaj v trboveljskem revirju poleg dnevnega kopa tudi same v obratu. Štrajk v rudnikih Trboveljske družbe je v glavnem končan, izjemni Hrastrnik in Zagorje, kjer stavka še večina delavcev, akoravno se tudi tam obrat deloma že vrši. V celoti je bilo včeraj v trboveljskih rudnikih 4678 rudarjev na delu in se je produciralo 250 vagonov premoga.

• **Srebrna poroka.** Dne 17. t. m. praznjenja svojo srebrno poroko obče znana narodna in priljubljena zakonca gg. Ante in Maša Grom v Ljubljani. Rodoljubni dvojici naše iskrene čestitke. Še mnogo let!

• **Himen.** Včeraj se je poročil v kapelici na Kredarici na Triglavu znani pianinec, Sokol in narodni delavec g. Fran Majer, trgovec v Mariboru, z gospojo Milko Škerjanc, vilo Sokolico, hčerko nadrevidenta južne železnice v Mariboru, gosp. Ivana Škerjance. Poročil ju je v zastopstvu župnika Aljaža njegov namestnik. Mladi, nadvse agilen sokolski dvojici kličevo: Bilo srečno! — V Osijeku se je poročil ljubljanelec gosp. France Habicht z gđ. Maferko Hukalovo.

• **Zlata poroka pesnika Josipa Stritarja.** Starosta naših literatov, pesnik Josip Stritar, praznuje v soboto s svojo soprogo zlato poroko v Rogški Slatini. Tamošnja narodna društva mu priredijo pri tej priliki bakljado in podoknico.

• **Pošiljanje otrok v inozemstvo.** Ministrstvo za prosveto je doznalo potom svojih organov, da pošilja mnogo naših državljanov, ki niso Srbi, Hrvati ali Slovenci, med njimi tudi državni in javni uslužbeni, svoje otroke, da se ne bi šolali v državnem učnem jeziku, na srednje šole v inozemstvo, posebno na Madžarsko, in sicer brez predhodnega odobrenja ministra prosvete, kakor predpisuje člen 54. zakona o srednjih šolah, ki se glasi: »Učenci, naši državljanji, se ne morejo učiti in inozemski srednji šoli brez predhodnega odobrenja ministra prosvete. Sprishevalo onega, ki se temu protivi, ne velja v kraljevini. Hlazen tega mora tudi minister njega ali pa njegovo obitelj kaznovati s kaznjico, ki jo predpisuje dopolnitev člena 14. zakona o narodnih šolah.»

• **Is rudarske službe.** Ministrstvo za šole in rube je imenovalo administrativnega oficijala Ivana Česmiro pri okrožnem rudarskem uradu v Celju za administrativnega kontrolorja v IX. čin. razr. in kancelista Josipa Jurčiča pri rudarskem glavarstvu v Ljubljani za pisarniškega oficijala v X. čin. razr.

• **40letnica maturo.** Abiturijenti ljubljanske višje realske iz leta 1883. so praznovali v nedeljo 40letnico maturo. Ze računajutraj so se zbrali v s svetjem okra-

šeni šentflorjanski cerkvi, kjer je daroval mašo g. kanonik dr. Opeka, potem pa so v slavlkih spominlih zlate mladosti preželi skupaj ves dan. Maturiralo jih je takrat 13, od katerih sta dva po končanih visokošolskih študijah umrli. Žive še sledeči gg.: prof. Albin Belar, dež. šolski nadzornik v p. in upravitelj observatorija na Vrčeh, prof. inž. dr. Maks Fabjani, arhitekt v Gorici, Josip Kolenc, brat pri jezuitih v Kalksburgu, inž. Josip Kordin, predsednik drž. železnice v p. na Dunaju, Janez Kovač, fin. rač. nadsvetnik v p., Pešata pri Ljubljani, Josip Lisar, geometer, Lancaster v Zedinjenih državah, inž. Rudolf Machnitsch, dvorni svetnik v Tolmnu, Mirko Malovrh, višji nadzornik v Ljubljani, Matevž Pogačnik, poštni upravitelj v Ljubljani, Karel Schleichan, inšpektor v Ljubljani in inž. Gustav Stedry, višji inšpektor telegrafa v Trstu. V inozemstvu živeči kolegi niso bili prisotni pri slavlju, pač pa so se vsi zglasili s pozdravi pismenim potom. Od nekdanjih profesorjev živi še tu g. vladni svetnik, profesor Andrej Senekovič, kateremu se je deputacija poklonila.

• **Is sodne službe.** G. dr. Josip Novak, sodnik v Ptuj, je podal ostavko na državno službo.

• **Službena pragmatika za državne nameščenice** izide danes v št. 80. »Uradnega lista«. Opozorjamo na to vse zainteresirane. — V kratkem pa izide pragmatika v »Zbirki zakonov« kot posebna knjižica, ki jo izda Tiskovna zadruga.

• **Dr. Martin Travner** †. Včeraj popoldne je umrl v Spodnji Šiški po dolgotrajni bolezni dvorni svetnik v p. gospod dr. Martin Travner, oče sodnega svetnika dr. Vladimira Travnerja v Ptuj in zdravnik dr. Leona Travnerja v Spod. Šiški. Pokojnik je bil moč izredno plemenitega značaja in vrl narodenjak. Služboval je del časa v Logatcu, v Novem mestu in končno v Ljubljani kot višji deželni sodni svetnik. Pred dvema letoma je stopil kot dvorni svetnik v pokoj. Pogreb se bo vršil v petek, ob pol 8. popoldne iz hiše žalosti Celovška cesta št. 28 na pokopališče k Sv. Križu. Bodi blagumu pokojniku ohranjen trajen spomin, težko prizadej rodbini pa naše iskreno sožalje!

• **Smrtna kosa.** Umrl je v visoki starosti g. Josip Kolenc, večletni mlinar novomeškega mlina. — V Ljubljani je umrla učiteljica gđ. Ana Jug. Pogreb bo danes ob 14. iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališču k Sv. Križu. Blag jima spomin!

• **Zrvice mariborske stavke.** Pri zopetnem sprejetju delavcev v delavnici južne železnice v Mariboru ni bilo sprejetih 12 delavcev in dva vajenca, češ, da so bili glavni hujškalci za stavko. Med odpuščenimi je tudi glavni delavski zaupnik gospod Kmet. Predvčeršnjim je interveniral pri ravnanstvu v Ljubljani posebnega deputacija, da se usmili trdote. Kleikalno mariborsko časopisje, ki je ves čas hujškalo delavce na stavko, pa sedaj očita voditeljem, da so nezreli mladeniči, ki nimajo pojma, kako se vodijo stavke.

• **Nov telefonski imenik.** Direkcija pošte in telegrafa v Ljubljani je izdala nov imenik telefonskih naročnikov in telefonskih central svojega področja. Prodajna cena mu je 8 Din. V Ljubljani in Mariboru ga prodajata tamošnji glavni pošti (v Ljubljani brzojavni-telefonski oddelki, kjer je telefonska govorilnica). Nadalje ga bodo prodajale pošte: Bled 1, Brežice, Celje, Dol. Lendava, Domžale, Gor. Radgona, Jesenice, Gor. Kamnik, Kočevje, Kranj, Ljutomer, Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj, Ormož, Rog. Slatina, Skofja Loka in Trzin.

• **Dve novi podružnici CMD.** Ob 15letnici septembrskih napadov na CMD. v Ptuj se je dne 2. t. m. ustanovila v kopališču Slatina Radenci podružnica CMD. Za predsednika je bil izvoljen kopališki zdravnik g. dr. Sodčaček. Odbor je najboljšje jamstvo za uspešno delovanje podružnice. — V Murski Soboti se vrši občni zbor CMD. danes, 12. septembra, ob pol osmih zvečer v hotelu Dobray. Poleg običajnega dnevnega reda se bo poročalo tudi o sobotni glavni skupščini CMD. v Ptuj.

• **Na naslov monopolске uprave** v Ljubljani. Prejeli smo: V ormoškem okraju so tobačne trafike v teku zadnjih dveh let večinoma zaprte, ker ne dobivajo redno tobačnih izdelkov. Celo v Ormožu, v tako zvani tobačni podzalogi, se le redko kdaj dobivajo tobačni izdelki; kadileci morajo v Ptuj, kjer je vedno dovolj materiala na razpolago. Napravite vendar red! Saj vendar ne gre, da bi kadilci hodili v Ptuj po svoj kadež.

• **Maševanje nad stavko** kakorom o priliki rudarskega štrajka v Trbovljah. Dne 6. avgusta je sedel rudar Ivan Klemenc v večji družbi pred neko hišo. Pogovor je nanesel na nekoga rudarja Al. Schönerja, češ, da kljub rudarski stavki hodi na delo. Pri tej priliki je pretil Klemenc, da bo pretepel Schönerja s pasom, ker je stavkokaz. Klemenc je v resnici dvignil zamačo nad njegovo glavo in ga hotel udariti, kar so le s težavo preprečili drugi navzoči. Ker se je kaznjivo dejanje ugotovilo po zanesljivih pričah, je obsodilo celjsko okrožno sodišče Klemenca na šest tednov težke ječe, drž. pravdnikstvo pa je prijavilo pritokbo zaradi preizkušnje kazni, ker gre za ogroženje javnega reda.

• **Zmešnjava.** Pilejo nam: Sezona se je začela v našem Narodnem gledališču s pravo zmešnjavo. V predvčeršnjih jutranjih listih je bilo objavljeno, da se vršila za abonente 1923-1924. (A in F) 11. in 12. t. m. zadnji operni predstavi, pri kateri gostuje tenorist dr. Nasta. pred-

večerašnjem zvečer so pa prizadeti abonenti prišli v gledališče, kjer se jim je javilo, da velja predstava za abonente leta 1922-1923! Naknadno se je gledališka uprava tudi spomnila, da lani ni bilo abonmentov F ter je pozneje odredila včerajšnjo predstavo za lanske abonente E. Obklovali predvčerajšnje predstave, ki so bili »potegnjeni«, so se razumljivo vračali z veliko nejevoljo in z nelaskavimi kritikami o začetku letošnje gledališke sezone. Pričakujemo, da bo vodstvo gledališke uprave objave predstav uredilo tako, da se take zmede ne bodo več ponavljale.

• **Od ljubljanskega ate Zuzama.** Z ljubljanskega Starega trga nam pišejo: Zadnji požar na našem trgu nas je živahno spomnil Murnikov znane humoreske o ati Zuzamaži. S pravo poljo brzine so je gasilska četa našega gospoda branddirektorja pridvela na pogorišče. Mi smo jo sprejeli s ovacijami, katere si bodo najnovejši gasilski strokovnjaki zapomnili. Sedaj se javnost razburja, da je žuval na gradu streljal šele — po toči, to se pravi, ko je bil požar skoraj že pogasjen. Toda naš dobri grajski čuvar je nedolžen. On ne sme streljati pravzaprav! Ne verjamete? In vendar je res. Grajski čuvar je namreč dobil od novega branddirektorja ukaz, da sme streljati šele takrat, kadar dobi od g. branddirektorja dovoljenje. Postopanje pri požarih je torej sedaj sledeče: Ako grajski čuvar zapazi ogenj, mora najprej zbuditi g. branddirektorja. Ko se ta obloče in spravi svoje aparate v red, dobi čuvar dovoljenje, da »puca«. In tako bo v bodoče naša nova mestna gasilska armada vedno že na pogorišču, ko bi šele strel z Grada prebudil preplašene pogorele. Pa recite, če to ni znamenito urejeno? Ljubljanski gasilci so bolj nagli, nego grajski požarni kanon.

LUCIFER?

• **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** V času od 2. do 8. septembra t. l. se je rodilo v Ljubljani 24 otrok, in sicer 11 dečkov in 13 deklet. Umrlo pa je 21 oseb, in sicer 12 domačinov in 9 tujecev. Smrti vzroki so bili sledeči: 1 življenska slabost, 3 jetika, 1 pljučnica, 1 škrlatica, 1 trebušni logar, 2 griža, 1 zastrupljenje rane, 8 rak in 8 drugih naravnih smrtnih vzrokov. V istem času so bile naznanjene nastopne nalezljive bolezni: 1 slučaj škrlatice, 2 legarja in 8 slučajev griže.

• **Samomor.** V ponedeljek ponoči so našli v parku v Mariboru, na hribčku, obsejenega finančnega peznika Frana Prohaska. Sumi so, da ga je poglala v smrt beda.

• **Inženjerska dijaška četa iz Maribora** je po končanem praktičnem kursu polagala pretečni teden v Zagrebu izpit za rezervne inženjerske podporočnike. Na praktični kurs je odšla četa iz Maribora 1. maja v Sarajevo, Slavonki Brod, Brčko, Karlovac in Zagreb, kjer se je upoznala s praktičnimi deli reflektorskih, telegrafskih, pionirskih, pontonirskih in železniških čet. Izmed Slovencev-dijakov so položili izpit sledeči: za reflektorsko stroko: Jože Fišer, Dušan Hus, Milan Mozetič, Anton Benedičič in Henrik Vrančič iz Ljubljane; Franc Istenič in Franc Punčuh iz Logatca; Janko Jakše iz Lukovice; Vladimir Juvaneč iz Mirne peči; Fran Šauli iz Novega mesta; Srečko Kobi iz Borovnice. — Za železniško stroko: Drago Hudnik, Ivo Burger, Janez Ceglar, vsi iz Ljubljane; Albin Kolb iz Mokronoga; Milan Bajuk iz St. Janža na Dolenjskem. — Za pontonirsko stroko: Miloš Koprive iz Zagorja in Alfonz Stoklar iz Leskoveca pri Ptuj. Ta teden se vrne četa v Maribor, nakar bo 1. oktobra odpuščena.

• **Mariborski hišni red.** Društvo hišnih posestnikov sporoča, da vlada ni razveljavila celega hišnega reda kot se je poročalo pred nekaj dnevi, ampak samo potrdilo hišnega reda s strani policijskega komisariata, ki za to poslovanje sploh ni bilo upravičeno. Hišni posestniki nameravajo zahtevati sedaj pri stanovanjski oblasti, naj najemniki sami podpišejo hišni red.

• **Nove hiše in stanovanja v Zagrebu.** Gradbeno gibanje je postalo v zadnjem času v Zagrebu zelo živahno. Letos je prejel mestni stavbeni urad že 120 prijav za nove zgradbe, od tega odpade 76 prijav za parterne hiše, ki se gradijo večinoma na periferiji mesta. Razen tega je prijavljena graditev 7 novih obrtnih delavnic, 8 novih skladišč, 27 dvigov hiš, 17 dograditev in 36 adaptacij. Mestni stanovanjski urad pa je izdal 317 dovoljenj za uporabo novih stanovanj, ki so bila zgrajena tekom tega leta in ki imajo v celnem 635 sob. Stanovanj z eno sobo je dovršenih 115, z dvema sobama 68, s tremi sobami 98, z štirimi 31, s petimi 4 in s šestimi 1. Upati je, da bo stanovanjska mislija v Zagrebu kmalu rešena.

• **Spominška plošča na Grintovcu.** K odkritju spominške plošče novembra 1922. na Grintovcu ponesrečenega ljubljanskega avskultanta g. Josipa Turka, se nam še poročajo: V razdalji treh korakov od plošče, ki je bila vzdana v spomin pokojnika od žalujoče rodbine in prijateljev planincev, je vdelal posebno ploščo tudi pokojnikov ožji turistovski klub »Dren«. Bilo je glinjito yuristi, kako so pridni planinci z vneto obdelovali živo skalo, da postavijo trajen spomin nepozabnemu tovaršu. Kraj, kjer se nahajata plošči, se vidi prav dobro z gorenje poti, ki vodi na Grintavec, in sicer z mesta, kjer se steza približa plazju pod vzhodnimi stenami Grintavca. Kraj je oddaljen le kakih pet minut hoda od maskirane poti. Dostop je

mogoč vsakomur. Interesantno je, da so »Drenovci« našli med gruščem, na mestu, kjer je obelisk pokojnik, njegovo dosedaj pogrešano volno rokavico.

• **Nov kulturni čin Italijanov.** »Goriška Sraža« poroča, da so vpeljali na goriški kvesturi za prireditve slovenskih izobraževalnih društev novo zahtevo. Prvotno je bilo določeno, da se slovenska predstava dovoli le tedaj, ako stoji na prvem mestu programa igra v italijanskem jeziku, ki jo morajo igrati slovenski kmetki fantje in dekleta, češ, da ne poznajo italijanskega jezika. Ko so oblasti uvidele, da je ta zahteva neizvedljiva, so pogoje znfale in zahtevale, da se mora deklamirati kot prva točka italijanskega pesem. Mar mislijo Italijani na ta način raznaroditi naše ljudstvo?

• **Almanah o naših bolnicah.** V zalogi ministrstva za narodno zdravje je izšla zanimiva knjižica s podatki o vseh bolnicah, njihovem ustroju, udobnostih, številu zdravnikov, osebju in številu sob in postelj.

• **Požar pri Novem mestu.** Dne 8. t. m. ponoči je pogorel v Vinčevu pri Novem mestu kozolec, last grajščaka g. Germa. Zažgal je, kakor se trdi, pastir iz maševanja. Pastirja so zaprli. Bati se je bilo velike nesreče, ako se ne bi posrečilo ognja omejiti. Škodo cenijo na približno milijon kron.

• **Avtomobilska nesreča pri Sežani.** V tork popoldne je na cesti, ki pelje v Tomaj, na nekem ovinku pri Sežani, zadelo motorno kolo, na katerem sta bila zdravnik dr. Addobatti in kramar Alojzij Chinesa iz Sežane, ob idrijski avtobus. Sunek je bil tako močan, da sta oba moza priletela s glavo v avtomobil in obležala težko ranjena. O dogodku je bila obveščena tržaška rešilna postaja, ki je takoj odšla po ponesrečenca z avtomobilom. Zasebni avtomobil z ranjenecema je drvel medtem z veliko naglico proti Trstu. Na cesti pod Opčinami sta se oba avtomobila srečala in je malo manjkalo, da se ni zgodila druga strašna nesreča. Ko se je namreč zasebni avtomobil ustavil, je nenadoma prišel gorati. Postrežniki rešilne postaje so s težavo rešili ranjenca iz gorečega avtomobila in ju potem odpeljali v Trst. Ogenj na drugem avtomobilu, ki se je že razširil do bencina, so pogasili kmetje.

• **Vrat si je prerezal z britvijo v samomorilnem namenu** na Viču bivši železničar Franc Skopec. Njegova rana je zelo nevarna. Vzrok poskušene samomora je baje beda. To je že drugi samomor, ki se je zgodil v kratkem času na Viču.

• **Razne nesreče.** Marija Cebular, petletna hči posestnika iz Radobove vasi pri Litiji, je padla 7. t. m. na kup žareče žerjave in se močno opekla. — Neznani motociklist je na Dunajski cesti povozil Franjo Čop, posestnikovo hčerko iz Koroske Bele pri Radovljici, ki si je pri padcu zlomila levo nogo.

• **Obšutna kazen.** Te dni je bil urednik beograjske »Tribune« in bivši šef uradnega prešbira Taleto na tožbo bivšega pomočnika finančnega ministra Dušana Plavšića radi obrekovanja in razžaljenja časti obsojen na 6 mesecev zapor. Taleto je Plavšića za čas njegovega odstopa ostro napadel ter mu je podtilkal kazniva dejanja. Sedaj mu je prisodilo beograjsko sodišče zaslužen nagrado.

• **Dama v kopalnem kostumu.** V sara-jevskih nočnih lokalih je zadnje večere vzbujala posebno pozornost mlada dama, ki pri mizi nikakor ni odločila plašča. Končno so posredni gospodje dognali, da obstoja vsa toaleta mlade dame le iz — kopalnega kostuma in plašča povrh. Nekemu kavalirju, s katerim se je seznanila, je razložila, da ji je v hišah bila ukradena vsa garderoba. Drugo jutro se je podala k policiji po pasoz in se predstavila kot medicinka. Toda po temeljitem proučevanju je policija mlado damo prepoznala za lahkočivo Elo Dolinšek iz Trbovelj, ki je ušla policiji v Vinkovcih, katere je nekavalirsko zasleduje radi raznih »cpodrobnosti«.

• **Mlada nesrečna ljuberen.** 16letna delavka Ivanka Drašler, zaposlena v tovarni Galle na Viču, je imela intimno ljubavno razmerje z nekim mladeničem. Ko je mati zvedela za zgodnjo ljubezen svoje hčerke, ji je prepovedala vsako obvešanje z ljubljencem in je povrh še pretepla. To je Ivanka tako razburilo, da je sklenila, iti v smrt. V tork zvečer se je vrgla v Novi vasi nad Vičem pod tržaški vlak, ki ji je odtrgal desno roko nad komolcem. Dobila je vrh tega več lahkih poškodb. Prepeljali so jo v bolnico. Njeno stanje je zelo resno.

• **Apasi niso samo specializirani Pariza,** tudi v okolici Beograda jih je že lepo število. Te dni so napadli, maskirani in preoblečeni v uniforme, sodnega pisarja Vojinovića ter ga oropali državnega denarja, ki ga je imel seboj. Policija in žandarmerija jim je sedaj ostro za petami. Posebnost beograjskih apasov je, da nosijo — bele krinke!

• **Za dojenčke in otroke,** najboljša in najcenejša hranilna moka je »Infant«. Dobiva se povsod. Glavna zaloga: Drogerija »Adrija«, Ljubljana, Selenburgova ulica. 157

• **Poskusite specialna vina** v steklenicah slovite trvdke Gjuro Valjak, Grajska klet v Mariboru. Dobijo se po vseh hotelih, kavarnah in restavracijah širom naše domovine. 178

• **I. Jugoslovanska tvornica igralnih kart** v Ljubljani, Igriska 6. Naknadno obvestilo našega sejmškega poročevalca: Trvdka je bila ob priliki veleaneja v Ljubljani deležna posebnega odlikovanja, ker sta Nj. Vel. kralj kakor tudi g. trgov. minister posetila njeno kojo ter se izredno pohvalno izrazila o prvovrstnih izdelkih te domače trvdke. Na izrečno željo Nj. Vel. kralja sta bili zanj kupljeni dve igri, kar znači, da se to edino domače podjetje vsled svojih ličnih prvovrstnih izdelkov lahko najpogosteje priporoča. 1413

• **La Banačko moko** in emajlirano posodo po nižjih cenah zamorete dobiti edino le pri tvrdki »Fortuna« Bizjak St. in drug, Ljubljana, Krekov trg 7-8, poleg Mestnega doma. 1409

• **P. n. trgovca opozarjamo** pri naročilih krema na najboljšo angleško kremo »Dedy Pretty«. Glavno zastopstvo »Fortuna«, Bizjak St. in drug, Ljubljana, Krekov trg 7-8, poleg Mestnega doma. Cene konkurenčne. 1410

Domače borze

12. septembra:
ZAGREB. (Močno nazadovanje deviznih tečajev). Na tržišču s efekti je prišlo do splošnega oslajenja. Hipotekarna je znatno padla. Oslabele so Jug. Prastedion in Trgo. Visoka je ostala Hrvatska eskomptna. Precej švrsto sta se držala Gutmann in Slavonija. Promet je bil majhen. V devizah je odločevala švrstoča dinarja na zunanjih trgih. Tečaj se hitro nazadovail. Posebno se je ponujal Trst, ki je, kakor je podoba, izgubil svojo mednarodno švrstošo. Notirale so devize: Amsterdam 3625-0, Dunaj 0.12925 — 0.1305, Berlin 0.0001-0.0002, Budimpešta 0.47-0.53, Bukarešta 0-44, Italija 409-411, London 420-422, Newyork ček 92-93, Paris 522.5-527.5, Praga 275-276, Svica 1605 — 1670, Varšava 0-0.0395; valute: dolar 91-91.75, avstrijske krone 0.1315 — 0.1325, češke krone 271-273, 20-kronski zlatniki 0-355, francoski franki 500 — 510, madžarske krone 0-0.35, napoleonori 0-355, leji 42-0, lire 0-406; efekti: Banka za trgovino in obrt i industriju 63.5-65, Hrvatska eskomptna 175-178, Kreditna Zagreb 150-160, Hipotekarna 148-152, Jugoslavenska 160.5 — 163, Ljubljanska kreditna 220 — 225, Prastedion 175-1185, Slavenska 160 — 111, Eksploatacija 210-225, Seđerana Osijek 2265-2275, Narodna žumska 1570 — 1590, Slavonija 230 — 240, Trbovlje 240-250, 7% investicijsko 0-70.5.

• **BEograd.** Danes nadalje slaba tendenca v devizah zaradi porasta dinarja v Curihu na 6. Poslovalo se je po curški pariteti. Blaga dovolj. Povpraševanje krilo brez intervencije Narodne banke. Malo zaključkov, ker so kupci rezervirani. Notirale so devize: Amsterdam 3650-3675, Dunaj 0.12955-0.1299, Berlin 0.000103-0.000105, Budimpešta 0.52 — 0.56, Bukarešta 42.5-43, Italija 410-412, London 422.5-423.5, Newyork ček 92.5-93.75, Paris 533-536, Praga 277.5 — 277.75, Sofia 86 — 90, Svica 1670-1672.5; valute: dolar 92-93.25, češke krone 277-277.5; efekti: 7% investicijsko 71-71.5.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani, Lastnik in izdajatelj Konzorci »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Zahtevajte povsod samo Ides - atracen črnilo, katero se prodaja v korist 4856 „Jugoslovanske Matice“.

Potri žalosti naznanjamo, da je umrl danes ob pol 16. uri, v Spod. Šiški, Celovška cesta št. 28 po dolgi in mučni bolezni Bogu vdano gospod

dr. Martin Travner
dvorni svetnik v p.

Pogreb se bo vršil dne 14. t. m. ob pol 15. uri iz hiše žalosti na pokopališču k Sv. Križu, kjer se bodo zemeljski ostanki položili k večnemu počitku v računsko grobnico.

Pokojnik je bil plemenit mož in vzgleden oče. Njegov spomin bo živel v srcu vseh, ki so ga poznali. Ljubljana - Sp. Šiške dne 12. septembra 1923.

DR. VLADIMIR TRAVNER, DR. LEO TRAVNER
sinova.

VSI OSTALI SORODNIKI.

Mali oglasi

stanje in državnim davkom na inserate vred do 20 besedi Din 5", vsaka nadaljnja beseda 50 par besedi. — Plača se vedno naprej (lahko tudi v anekdohi). Na praprijat odgovorja uprava le, ako je vprašanje priložena znanja za odgovor ter manipulacijske pristojbine (1 Din).

Službe (dobe)

Lesna trgovina

Prejme se 1. oktobra t. l. verziranega skladišča v prevzemstvu in oddaja tesnega in raznega lesa. — Cenjene ponudbe pod šifro „Jutra“ na upravo „Jutra“ 10006

Praktikant

za boljše družine, se sprejme takoj. — Predstaviti se je pri A. A. Baker & Co., Ljubljana, Gospodarska cesta št. 81 9956

Učence

sin poštenih staršev, se takoj sprejme v trgovini mehanega blaga pri Antonu Olenko, Sv. Miklavž pri Ormožu. 9970

Prodajalka

s mnogoletno prakso, popolnoma samostojna v prodaji, se želi za trgovino s luksuznim blagom. Nastop takoj ali meseca oktobra. Reflektira se samo na prvotno mesto. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9956

Dva vajenca

za ključavničarsko obrt, se takoj sprejme. 1. Slanovca, ključavničarstvo, Šelenburgova ulica št. 6. 9912

Zanesljivo dekle

ali starejša žena, se išče za celodnevno varstvo in skrbno oskrbo otroka. Naslov pove upr. „Jutra“ 9922

Službe (iščejo)

Mizarski mojster

vešč splošnega in strojnega mizarstva, želi stopiti v službo, event. s svojim orodjem, najraje pri kakšnem večjem podjetju, kjer bi bil samostojen. Cenjene ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod „Mizar“ 9931

Stenograf

strojepisec, vešč knjigovodstva ter drugih kontornih poslov, se nekoliko prakso, išče namestitve v primeren podjetju. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Merkur“ 9932

Mesto blagajničarke

želi gospodinja, ki gre tudi ven iz mesta. Večja je slovenskega jezika. Ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod „Blagajničarka“ 9916

Trgovski vajenec

s dveletno učno dobo mehanice stroke, prost trgovske nadaljevalne šole; izstopil iz službe radi zadoščenja svoje volje obveznosti, želi nadaljevati svojo učno dobo v manufakturni trgovini. Ponudbo hrana in stanovanje v hiši. Naslov pove upravnitvo „Jutra“ pod šifro „Nastop takoj“ 9969

Mlada gospa

inteligentna, vešč gospodinjstva, ki mora valed nesrečnih obiteljskih razmer sama skrbeti zase, išče mesto gospodinjice pri boljši dami ali gosposi. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Dobra gospodinja“ 9941

Vpokojen orožnik

brez penzije, samec, 1886 služe kot pisarniški sluga, paznik ali nočni čuvaj. — Ponudbe pod „Vesten“ na upravo „Jutra“ 9986

V lesni stroki

dobro izurjen mlad mož, išče službo delovodje, ozir. prevzemalca, ima široko poznanje v inženirstvu, govori slovensko, nemško in italijansko. Izvršuje tudi sam vse spedičije. — Ponudbe pod „Lesni strokovnjak“ na Alona Company, Ljubljana, Kongresni trg št. 8. 9982

Gospodinja

želi mesta v kakšni pisarni v Ljubljani kot pomožna moža, ker bi se rada izobrazila v pisarniških poslih. — Cenjene ponudbe pod šifro „Marilija“ 9979 na upravo „Jutra“

Kontorska moč

preravnata, (vodja pisarne in poslovodja) vešč več jezikov (slov., nem., ital. in arb.), knjigovodstva, strojeplazja, stenografije, dober korespondent in organizator, išče primernega mesta. Cenjene ponudbe se prusi na upravo „Jutra“ pod „Preravnata moč“ 9935

Gospodinja

vešč vseh pisarniških del, s dveletno prakso želi mesta. — Gre tudi v kak drug oddaljen kraj ali na deželo. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9740

Kupim

Brizgalno

dobro ohranjeno, kupi Prešovljeno gasilno društvo v Krki vasi. V ponudbah se prusi navesti ceno in opis brizgalnice. 9929

Fotografski aparat

9 x 12, rabljeni Zeiss ali Voigtlander objektiv, kupim. Ponudbe s navedbo cene na upravo „Jutra“ pod „Dobri aparat“ 9985

Opravo za spalno sobo

dobro ohranjeno, najraje kompletno, kupim. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Spalnica“ 9994

Pozor!

Rabim 100.000 sabojčkov za ekaport gradnja. Interesenti za dobavo istih naj se javijo pisмено pod „Sabojčki“ na upravo „Jutra“ 9946

Nerabna pneumatika

(stara), se kupi v vsaki množini. Avtozavodi E. Rosa, Ljubljana, Poljanska cesta št. 69. 9707

Prodajam

Enovprežni voz

(lahki parob) s usnjeno streho, jako lep, kakor nov, se takoj prodaja za ceno po dogovoru. Karel Kumer, posestnik in gostilničar, Kaplja, pošta Sv. Jurij ob Taboru, Sav. dolina. 9933

Pisalni stroj

Yost 10, se prodaja za 2500 Din. Na vpogled Gorupova št. 17. 9926

Ugodna prilika!

Prodaja se v bližini Celja 500 klaster bukovih drv po zelo nizki ceni, blizu selesnice, za posekati. Istotom se prodajata dva konja, 4 težki vozovi in konjska oprema. Naslov pove uprava „Jutra“ 9999

Nujno se prodaja

Nova ameriška pisalna miza, velika za banko, železna velika blagajna (Wertelmer), popolnoma v redu pisalni stroj „Ideal C“ ter gozd za izsekati v izmeri od 3 in tri četrti orala, eventuelno z zemljo vred, vse to po jako nizki ceni. Osebnost ali pismono se oglašiti na naslov, kateri se izve v upravi „Jutra“ 9958

Vrtna brizgalna

s 9 metrov dolgo gonilno cevjo in na kolesih, se prodaja. Naslov pove uprava „Jutra“ 9952

Šivalni stroj

se prodaja v Hrenovi ulici 20. 9942

Pozor!

Vešč otroških vozičkov, dvokolesa, motorjev, novih in malo rabljenih v zalogi po nizki ceni. P. Batjeli, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 177

Jedilnice in spalnice

črešnjave, elegantne, ima stalno v zalogi Erman & Arhar, mizarstvo v št. Vido nad Ljubljano. 9965

Črno vloženo pohištvo

in salonska garnitura, se prodaja. Stari trg 22, 1. u. 9937

Otroška posteljica,

dobro ohranjena, bela pleskana, se prodaja. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9946

Elektrotehniški

materijal od instalacijske in motorje, se pod vsako trgovsko ceno ugodno prodaja. — Vprašanja in dopise na upr. „Jutra“ 9982

Puch-motor

2 in pol HP. in pomožni motorji znamke „Cockerell“, tričetrt HP., se po nizki ceni prodajo. — Avto-Florian, Ljubljana. 9917

Prvovrstno seno

po 120 Din — v in pšenčno seno po 6250 Din 100 kg suhim v količinah od 5—40 vagonov, franco „na“ ali Sladojevec, v zaprtih vagonih ali odprtih s plahto kupca. Cenjene ponudbe prosim naslov: Djuro Želiš, veletrgovec s slamo in senom „na“ dojevec, p. Slatina, Slavonija 9916

Jabolka, slive

večje množine, franco rinfu za vagon, slive 6 K in „boka“ 6 K, prodaja Jos. Zuro, Semč. 9908

Na hrano in stanovanj

se sprejme srednješolec pri boljši družini. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9951

Stanovanje

Za dijakinjo in dijaka (brat in sestra) ali pa samo za dijakinjo — odlično stanovanje, se išče primerno stanovanje. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „3000“ 9920

Kapital

Družbenika

ki ima že mizarstvo delavnico s večjimi prostori, iščem v Ljubljani ali v okolici. Političim 200.000 kapitala. Event. vstopim tudi v kakšno drugo obrt. Cenjene ponudbe pod „Družbenik“ na upravnitvo „Jutra“ 9920

Amerikanci, pozor!

Kdo poseduje dobro situiranemu trgovcu na sigurno mesto, na prvo vključbo posvetva 150.000 Din proti visokim obrestim. — Sprejme se tudi brez soudeležbe družbenik ali da dam posejitelju krasno stanovanje. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Varno naloženo“ 9972

Intelligentno dekle

sirota, prosi plemenitega prijatelja, da bi ji proti gotovemu vračilu posodil 4000 kron, da se reši iz velike zadrege. — Ponudbe pod šifro: „Gorje mi, ki v nesreči biva sam!“ na upravo „Jutra“ 9947

Ženitve

Samostojen čevljar

27 let star, išče znanja v svrhu ženitve s gospodino od 19—23 let, ki ima nekoliko premoženja, ali stanovanje v kakem industrijskem kraju. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Zaplanina“ 9937

Mlada gospodinja

želi znanja v svrhu možitve s dobrot situiranim gospodom. Le rene ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Resnost 9914“ 10010

Dopisovanje

Resno dekle

želi s starejšim gospodom globokega vsebinskega dopisovanja. Pod „Razvedrilo v samotnih urah“ na upravo „Jutra“ 9973

Dve mladi devotki

bi radi stopile v korespondenco s dvema mladenčema. Resne ponudbe s sliko pod „Jesenski dnevi“ na upravo „Jutra“ 9984

Ona črnka

Ljubljanka, ki je bila 9. t. m. v Novem mestu v temni obleki s rumenimi perlam, se prosi naj pošlje svoj naslov pod „Ljubzen, Novo mesto“ na upravo „Jutra“ 9936

2000 Din nagrade

in eno leto naprej plačam onemu, ki prekrbi mirnemu zakonskemu paru brez otrok 1—3 prazne sobe s uporabo kuhinje v mestu. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9906

Velika soba

s posebnim vzhodom, se odda onemu, ki poseduje nekaj tisoč dinarjev ali pa plača najemnine za leto naprej. Ponudbe pod „Najemnika“ na upravo „Jutra“ 9908

Opremljena soba

s souporabo kuhinje, se odda starejšemu zakonskemu paru takoj in najem. Pismono ponudbe pod „Joško“ na upr. „Jutra“ 10005

Sobico išče profesor

plača 1000 K in se ved mesece naprej. — Ponudbe pod „Profesor“ na upr. „Jutra“ 10009

Mesečno sobo

opremljeno ali prazno, išče za takoj mladi zakonski par. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Opremljena soba“ 9991

Na hrano

se sprejmeta dva boljša gosposi. Naslov pove uprava „Jutra“ 9992

Sobico ali postelj

iščem za dijaka v Ljubljani. — Ponudbe: Kurt, Maribor, Krčevina 153. 9989

Opremljena soba

s posebnim vzhodom, v centru mesta, se počeni odda boljšemu gospodu. Več v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12. 9996

Na hrano in stanovanje

se sprejmeta dva dijaka ali dijakinji nižjih razredov. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9984

Na hrano in stanovanje

se sprejme dijak. — Naslov pove uprava „Jutra“ 9908

Opremljena soba

s 1 posteljo in 1 divanom, se išče v sredini mesta, event. s brano, za solidnega gospoda. Ponudbe pod „Grom“ na upravo „Jutra“ 9945

Glasba

Glasovir

poučuje izkušena učiteljica s dolgoletno prakso. Hodi tudi na dom. Naslov pove uprava „Jutra“ 9812

Razno

Vsakovrstne čevlje

naročate le pri Janku Kos, čevljar, Rožna dolina pri Ljubljani. — Tam dobite najboljšo blago po nizki ceni. 9944

Plašče, kostume, obleke

izvršujem po 120 dinarjev. Postrežba očna. Kje, pove uprava „Jutra“ 9900

Iščem damo (gospoda)

ki bi imela veselje do daljšega potovanja po Nemčiji (julij 1924). Ponudbe s polnim naslovom pod „Duševno sorodstvo 35“ na upravnitvo „Jutra“ 9948

Suhli gob

večje množine prodam takoj, pozneje ježice (Knopper). — V komercialno prodajo vzamem simsko manufakture in usnje. Cenj. ponudbe prosim na upravo „Jutra“ pod šifro „Trajna kupčija“ 9817

Telovadni zavod,

v katerem se goji manšeta in telovadba za okrepitev in razvoj telesa ter da prepreči skriviljenje hrbtenice. Zavod se nahaja v Štritarjevi ulici št. 7, 1. nadst., sadnji trakt 9954

Novi vinski sodi

(bačve) vse velikosti, se dobijo in popravljajo pri Franzu Replš, Ljubljana, Trnovo. 9996

Vsaka mati

ki hoče imeti zdrave in močne otroke pripravi le slado-kavo znamke „Triglav“. Zavrnete vsak drug izdelek, ki se vam valjuje. 9943

AVTO: MATERIAL

VSako: VRSTNI KROGLIČNA: LEŽIŠČA SPECIJALITETE NOVOŠTI J. GOREC LUBLJANA PALAČA LJ-KRED-BK

Julio Meinl d.d.

Uvoz kave Utemeljeno 1862

4778

Mařenka Hukalova

Francé Habicht

knjigovodja na drž. imanju „Beljo“

vjenčani

Osijek 1. Ljubljana 4879

Vinska klet

večjega obsega v Ljubljani, Šiški ali okolici

ter hlev za konje in prostor za prazno posodo 4875

se išče za daljšo dobo v najem.

Ponudbe na Realitetno pisarno v Ljubljani, Poljanska cesta št. 12.

Vse šolske potrebščine:

Ročne torbice, voščeno platno, modri ovijalni papir, peresa, svinčnike, radirke, zvezke, mape, peresnice, risalni papir, barvice, risalne mape, risalna orodja in vse druge potrebščine priporoča trdka 4812

Iv. Bonač,

Ljubljana, Šelenburgova ul. št. 5.

Prometni zavod za premog d. d.

v Ljubljani 115

prodaja

premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG, D. D., V LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 15/II.

„Svetla“

Telefon št. 588 d. d. Telefon št. 588

Ljubljana

CENTRALA: 97

RIMSKA CESTA št. 2 HILŠERJEVA UL. št. 5

PODRUZNICE:

DUNAJSKA CESTA št. 20 MESTNI TRG št. 25

Maribor Zagreb Beograd

Tovarniška zaloga polnogumijastih obrocev, pneumatike in vsake vrste tehniških gumijevih cevi, auto-delov in vsakovrstnega auto-materijala.

Na razpolago stiskalnica za montiranje polnogumijastih obrocev.

Velika zaloga elektro-materijala.

Zastopstvo svetovnih tovarn.

Solidna in točna postrežba. Cene brez konkurence.

TVORNICA PARKETA INDUSTRIJA DRVENE ROBE D. D. KARLOVAC

Dobava i polaganje parketa Električna pilana

ZASTUPSTVA: Zagreb, Beograd, Ljubljana, Sarajevo, Split i Sulek

4400

Telefon int. poslovalnice 35 Brzojavl: Parketo Karlovac